

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**факультет іноземних мов
кафедра англійської мови**

**Вербальна репрезентація соціальних проблем сучасного англomовного
суспільства (на матеріалі серіалу “Heartstopper”)**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:

студентка 2 курсу, 201 м групи

Підгородецька Аліна Іванівна

Керівник:

доктор філологічних наук,

професор Єсипенко Н.Г.

До захисту допущено

на засіданні кафедри

протокол № _____ від _____ 2025 р.

Зав. кафедрою _____ Соловйова О.В.

Чернівці-2025

АНОТАЦІЯ

Підгородецька А. І. Вербальна репрезентація соціальних проблем сучасного англomовного суспільства (на матеріалі серіалу *Heartstopper*).

Магістерська кваліфікаційна робота за спеціальністю 035 «Філологія (Англійська мова і література та друга іноземна мова)». – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2025.

Магістерська кваліфікаційна робота присвячена дослідженню особливостей вербальної репрезентації соціальних проблем у сучасному англomовному суспільстві на матеріалі телевізійного серіалу *Heartstopper*. У роботі розглядається телевізійний дискурс як важливе середовище відображення та формування соціальних цінностей, ідентичностей і суспільних настанов.

Актуальність дослідження зумовлена зростаючою роллю медіадискурсу у висвітленні соціальних викликів сучасності, зокрема проблем соціальної та гендерної ідентичності, дискримінації, соціальної стигматизації, толерантності та прийняття різноманіття. Телевізійні серіали як популярна форма масової культури не лише відображають соціальні реалії, але й активно впливають на формування суспільної свідомості та мовних моделей поведінки.

Метою дослідження є виявлення та аналіз мовних засобів вербальної репрезентації соціальних проблем у серіалі *Heartstopper* як відображення сучасного англomовного суспільства.

Об'єктом дослідження є вербальна репрезентація соціальних проблем у сучасному англomовному медійному дискурсі.

Предметом дослідження є лексико-семантичні, експресивно-оцінні та прагматичні особливості мовних засобів, що використовуються для репрезентації соціальних проблем у серіалі *Heartstopper*.

Матеріалом дослідження слугували діалоги та монологи персонажів першого і другого сезонів серіалу *Heartstopper* (2022–2023 рр.).

Методи дослідження зумовлені метою та завданнями роботи і включають контент-аналіз, дискурсивний аналіз, лексико-семантичний аналіз, кількісний аналіз та елементи фреймового аналізу. Застосування комплексу методів дало змогу виявити ключові соціальні проблеми, простежити особливості їх мовної репрезентації та оцінити прагматичний вплив на аудиторію.

Наукова новизна роботи полягає у здійсненні комплексного аналізу вербальної репрезентації соціальних проблем у серіалі *Heartstopper* з урахуванням номінативного, експресивно-оцінного та прагматичного аспектів, а також у виявленні специфіки мовного конструювання соціальної та гендерної ідентичності в сучасному телевізійному дискурсі.

Теоретичне значення дослідження полягає в поглибленні положень теорії медіадискурсу, соціального дискурсу та лінгвістичної репрезентації соціальних явищ.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання її результатів у викладанні соціолінгвістики, медіалінгвістики, дискурс-аналізу, а також у створенні навчальних і просвітницьких матеріалів, спрямованих на формування толерантності та соціальної інклюзії.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. У першому розділі розглянуто теоретичні засади аналізу телевізійного дискурсу та проблеми соціальної ідентичності. Другий розділ присвячено аналізу вербалізації маскулінності та соціальних очікувань. У третьому розділі здійснено дискурс-аналіз соціальної ідентичності, процесів стереотипізації та становлення особистості в контексті серіалу *Heartstopper*.

Ключові слова: медіадискурс, вербальна репрезентація, соціальні проблеми, соціальна ідентичність, телевізійний дискурс, гендерна ідентичність, стереотипи, прагматика.

ABSTRACT

Pidhorodetska A. I. *Verbal Representation of Social Problems in Contemporary English-Speaking Society (Based on the TV Series “Heartstopper”)*.

Master’s qualification thesis in Specialty 035 “Philology (English Language and Literature and a Second Foreign Language)”. – Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2025.

The present Master’s qualification paper is devoted to the study of the verbal representation of social problems in contemporary English-speaking society as reflected in modern television discourse. The research is conducted on the material of the TV series *Heartstopper*, which addresses актуальні соціальні виклики, пов’язані з ідентичністю, гендерними ролями, дискримінацією та соціальною стигматизацією.

The relevance of the study is determined by the growing role of media discourse in shaping social attitudes and public opinion, as well as by the need to analyse linguistic mechanisms through which social problems are verbalised and interpreted in popular culture. Television discourse not only reflects social reality but also actively influences the formation of values, norms and models of social behaviour.

The aim of the research is to identify and analyse the linguistic means of verbal representation of social problems in the TV series *Heartstopper* as a reflection of contemporary English-speaking society.

The object of the research is verbal representation of social problems in modern English-language media discourse.

The subject of the research comprises lexical, semantic and pragmatic features of linguistic means used to represent social problems in the TV series *Heartstopper*.

The research material includes dialogues and monologues of the characters from the first two seasons of the TV series *Heartstopper* (2022–2023).

The methodological framework of the study is based on a комплексний підхід and includes content analysis, discourse analysis, lexical-semantic analysis, quantitative analysis, and elements of frame analysis. These methods make it possible to identify key social problems, determine their linguistic representation and analyse their pragmatic impact on the audience.

The scientific novelty of the research lies in the fact that a comprehensive analysis of verbal representation of social problems in the TV series *Heartstopper* is carried out for the first time, with special attention paid to issues of social and gender identity, sexual orientation, stereotypes and processes of self-identification in adolescence.

The theoretical significance of the study consists in further development of theories of media discourse, social discourse and linguistic representation of social phenomena.

The practical value of the research lies in the possibility of using its results in courses on sociolinguistics, media linguistics and discourse analysis, as well as in educational projects aimed at promoting tolerance and social inclusion.

The thesis consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of references and appendices. The first chapter outlines the theoretical foundations of television discourse and social identity. The second chapter analyses the verbalisation of masculinity and social expectations. The third chapter focuses on discourse analysis of social identity, stereotyping and the process of coming out in the context of the TV series *Heartstopper*.

Key words: media discourse, verbal representation, social problems, social identity, television discourse, gender identity, stereotypes, pragmatics.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

А.І.Підгородецька

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ТЕЛЕВІЗІЙНОМУ ДИСКУРСІ.....	7
1.0 Вступні зауваження.....	7
1.1 Теледискурс як середовище репрезентації сучасних соціокультурних концептів.....	7
1.2 Проблема соціальної ідентичності та її лексико-семантичне втілення.	12
1.3 Номінативний, експресивно-оцінний і прагматичний аспекти сучасного англомовного телевізійного дискурсу.....	18
Висновки до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЯ МАСКУЛІННОСТІ НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ "HEARTSTOPPER".....	26
2.0 Вступні зауваження.....	26
2.1 Чоловіки і соціальні очікування.....	26
2.1.1. Лексичний рівень.....	26
2.1.2. Семантичний рівень.....	29
2.2 Чоловіки і сексуальне насилля.....	32
2.2.1. Лексичний рівень.....	32
2.2.2. Семантичний рівень.....	36
2.3. Стандарти маскулінності і зовнішній вигляд чоловіків.....	40
2.3.1. Лексичний рівень.....	40
2.3.2. Семантичний рівень.....	43
Висновки до розділу 2.....	47
РОЗДІЛ 3. ДИСКУРС-АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В КОНТЕКСТІ СЕРІАЛУ "HEARTSTOPPER".....	50
3.0 Вступні зауваження.....	50
3.1 Соціальні ролі та соціальна ідентичність.....	50
3.1.1 Номінативний аспект.....	50

3.1.2 Експресивно-оцінний аспект.....	54
3.1.3 Прагматичний аспект.....	56
3.2 Стереотипізація та дестереотипізація відносин у підлітковому віці....	59
3.2.1 Номінативний аспект.....	59
3.2.2 Експресивно-оцінний аспект.....	61
3.2.3 Прагматичний аспект.....	64
3.3 Процес становлення ідентичності і проблеми камінг-ауту.....	67
3.3.1 Номінативний аспект.....	67
3.3.2 Експресивно-оцінний аспект.....	71
3.3.3 Прагматичний аспект.....	74
Висновки до розділу 3.....	79
ВИСНОВКИ.....	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	90
ДОДАТКИ.....	96

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасне англомовне суспільство стикається з низкою соціальних викликів, серед яких виділяються проблеми ідентичності, гендерної рівності, дискримінації та соціальної стигматизації. Зростаюча увага до питань самореалізації молоді, психологічної підтримки та прийняття індивідуальних відмінностей знаходить своє відображення у медійному просторі. Зокрема, телевізійний серіал *Heartstopper* репрезентує ці соціальні явища через інтерактивну взаємодію героїв, які стикаються з проблемами підліткової ідентичності, особистісного становлення та суспільного прийняття.

У сучасних умовах глобалізації медіа не лише відображають соціальні реалії, але й формують суспільну думку. Візуальні та вербальні аспекти медійного дискурсу сприяють популяризації або деконструкції стереотипів, створюючи нові форми соціального діалогу. Серіал *Heartstopper* є яскравим прикладом, що демонструє, як лінгвістичні засоби слугують не лише для передачі інформації, але й для відображення суспільних настроїв, виховання толерантності та створення платформи для діалогу про гендерну ідентичність і сексуальну орієнтацію.

Актуальність дослідження обумовлена також необхідністю вивчення механізмів вербальної репрезентації соціальних проблем у медійному дискурсі, особливо з огляду на сучасні соціокультурні виклики. Аналіз лінгвістичних засобів, що використовуються для репрезентації соціальних проблем у серіалі *Heartstopper*, дозволяє простежити, як через мову формуються соціальні установки, спрямовані на прийняття різноманіття ідентичностей у сучасному англомовному суспільстві.

Мета дослідження полягає у виявленні та аналізі вербальної репрезентації соціальних проблем у серіалі *Heartstopper* як відображення сучасного англомовного суспільства.

Завдання дослідження:

1) дослідити лінгвістичні підходи до аналізу вербальної репрезентації соціальних проблем у медійному дискурсі;

2) визначити ключові соціальні проблеми, що репрезентовані у серіалі *Heartstopper*;

3) провести лексико-семантичний аналіз мовних засобів, які використовуються для висвітлення цих проблем;

4) проаналізувати гендерні аспекти та соціальні стереотипи, репрезентовані у серіалі;

5) оцінити вплив вербальної репрезентації на формування суспільних настроїв та уявлень про соціальні проблеми.

Об'єкт дослідження – вербальна репрезентація соціальних проблем у сучасному англomовному медійному дискурсі.

Предмет дослідження – лексико-семантичні особливості та стилістичні прийоми, що використовуються для репрезентації соціальних проблем у серіалі *Heartstopper*.

Матеріал дослідження – діалоги та монологи персонажів серіалу *Heartstopper* (перші два сезони, 2022–2023 рр., 16 епізодів).

Методи дослідження. У роботі використано комплекс методів:

- контент-аналіз – для виявлення ключових соціальних проблем, репрезентованих у серіалі;

- дискурсивний аналіз – для дослідження лінгвістичних та семантичних аспектів вербальної репрезентації;

- кількісний аналіз – для визначення частотності використання ключових лексичних одиниць;

- метод фреймового аналізу – для аналізу структури соціальних фреймів та їх впливу на сприйняття соціальних проблем.

Наукова новизна одержаних результатів. Вперше здійснено комплексний аналіз вербальної репрезентації соціальних проблем у серіалі *Heartstopper*, що включає гендерну ідентичність, сексуальну орієнтацію та підліткову самоідентифікацію. Розкрито взаємозв'язок між вербальною та візуальною репрезентацією соціальних проблем, виявлено специфічні лексико-семантичні засоби, що сприяють формуванню суспільних уявлень.

Теоретичне значення. Дослідження сприяє розвитку теорії соціального дискурсу та фреймового аналізу у лінгвістиці, доповнюючи знання про мовну репрезентацію соціальних явищ у медійному просторі.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані у викладанні соціолінгвістики, медіалінгвістики та лінгвокультурології, а також для розробки освітніх проєктів, спрямованих на виховання толерантності серед молоді.

Особистий внесок. У роботі проведено самостійний збір, транскрибування та аналіз матеріалу, здійснено інтерпретацію даних відповідно до сучасних лінгвістичних теорій.

Апробація роботи. Основні положення та результати дослідження були представлені на студентській науковій конференції в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича, а також обговорені на методичних семінарах кафедри англійської філології в рамках науково-дослідної роботи студентів.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Перший розділ містить вступні зауваження щодо ключових понять, аналізує телевізійний дискурс як середовище репрезентації соціокультурних концептів і досліджує проблему соціальної ідентичності, її лексико-семантичне втілення, а також номінативні, експресивно-оцінні та прагматичні аспекти англомовного телевізійного дискурсу. Другий розділ включає аналіз соціальних очікувань щодо чоловіків, питання сексуального насильства, а також стандарти маскулінності та зовнішнього вигляду чоловіків. Дослідження проводиться на основі лексичних і семантичних рівнів аналізу серіалу. Третій розділ присвячено дослідженню соціальних ролей, стереотипізації та дестереотипізації у підлітковому віці, а також процесу становлення ідентичності й проблемам камінг-ауту. Аналіз проводиться на основі номінативного, експресивно-оцінного та прагматичного аспектів мовлення.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ТЕЛЕВІЗІЙНОМУ ДИСКУРСІ

1.0 Вступні зауваження

Розділ присвячено аналізу теоретичних засад висвітлення соціальних проблем у сучасному англomовному телевізійному дискурсі, зокрема на прикладі проблеми соціальної ідентичності. Розглянуто телевізійний дискурс як середовище репрезентації сучасних соціокультурних концептів, визначено поняття соціальної ідентичності, досліджено її лексико-семантичне втілення, а також висвітлено основні номінативні, експресивно-оцінні та прагматичні аспекти англomовного телевізійного дискурсу. Даний розділ окреслює теоретичний фундамент для розуміння того, як соціальні проблеми знаходять відображення у вербальних практиках теледискурсу.

1.1 Теледискурс як середовище репрезентації сучасних соціокультурних концептів

Теледискурс як багатогранне явище комунікативної практики є важливою частиною сучасного медійного простору, оскільки він активно формує соціокультурні уявлення, ідеологічні настанови та колективну свідомість глядацької аудиторії. У межах англomовного телевізійного дискурсу соціокультурні концепти репрезентуються через комплекс мовних, візуальних і аудіальних засобів, які забезпечують створення змістовного, емоційно насиченого та естетично привабливого контенту. Як об'єкт лінгвістичного дослідження, теледискурс охоплює не лише мовні практики, але й аспекти, пов'язані з впливом, побудовою наративів і трансляцією соціальних ідей.

Сучасний телевізійний дискурс виступає важливим інструментом для репрезентації соціокультурних концептів, таких як гендерна рівність,

толерантність, права людини, соціальна справедливість та інші актуальні проблеми. Ці концепти, будучи складовими колективної свідомості, відображають тенденції глобалізації, мультикультурності й цифровізації суспільства. Теледискурс забезпечує їх трансляцію через мовно-стилістичні прийоми, образи, символи та візуальні коди, що функціонують у межах телевізійних програм, серіалів, новинних репортажів та інших жанрів.

Наукові дослідження доводять, що теледискурс є одним із найпотужніших засобів впливу на суспільну думку та соціальну ідентичність. Так, згідно з Бацевич Ф. С., дискурс, включаючи телевізійний, формує ідеологічні наративи, які не лише відображають, але й створюють соціальні реальності [1, с. 45]. Зокрема, теледискурс використовується як платформа для формування образів окремих соціальних груп, включаючи біженців, представників ЛГБТ-спільнот, жінок або етнічних меншин, з метою впливу на громадську думку. Телевізійний дискурс вирізняється інтерактивністю та високою адаптивністю до інтересів аудиторії. Його динамічний характер сприяє інтеграції різних видів інформації, що поєднують як текстуальні, так і візуально-звукові елементи. Однією з ключових характеристик теледискурсу є його здатність репрезентувати соціокультурні концепти через метафоричні структури, наративи, візуальні символи та стилістичні прийоми, зокрема через використання метафор, порівнянь, іронії, риторичних запитань і інших мовних стратегій.

Теледискурс також має значний вплив на формування соціальної ідентичності, особливо серед молоді, яка є найбільш чутливою до нових соціокультурних тенденцій. У цьому контексті важливими стають такі аспекти, як лексичний вибір, акцентуація певних тем, побудова діалогу з аудиторією через популярні серіали та шоу, які мають міжнародну популярність. Вивчення телевізійного дискурсу дозволяє виявити взаємозв'язок між лінгвістичними особливостями та позалінгвістичними факторами, такими як культурні стереотипи, економічні чинники чи політичні уподобання, які впливають на створення змісту.

Телевізійний дискурс є важливою формою сучасної комунікації, яка поєднує вербальні й невербальні засоби для трансляції інформації, ідей, емоцій

та соціальних цінностей. У межах англomовного телевізійного дискурсу формуються, репрезентуються та транслуються концепти, що відображають соціокультурні реалії та виклики. Теледискурс, завдяки своїй широкій аудиторії та інтерактивності, виконує роль посередника між творцями контенту та суспільством, створюючи умови для конструювання соціальних ідентичностей, оцінки певних явищ та формування суспільної думки.

У сучасному дослідженні комунікативної лінгвістики, на думку Ф. С. Бацевича [2, с. 78], особливу увагу слід приділяти прагматичним аспектам мовленнєвих актів, адже кожен акт комунікації не лише передає інформацію, але й служить для досягнення конкретної мети, яка залежить від культурних особливостей учасників спілкування. Більше того, комунікативні стратегії, які використовуються у міжкультурному контексті, не є універсальними і можуть значно відрізнятися залежно від соціальних та культурних умов. Це підтверджується науковими дослідженнями, які вказують на існування таких стратегій як співпраця, опір або відмова, кожна з яких має свої мовні та культурні особливості, що впливають на її ефективність у конкретному контексті [3, с. 92].

Особливу увагу привертає роль комунікативних стратегій у масовому медіа-дискурсі. Згідно з дослідженнями С. М. Біланчука [5, с. 41], інтенсифікаційні компоненти мовлення сприяють посиленню емоційного впливу на аудиторію та формуванню певних образів, що є важливими для маніпуляції громадською думкою. Програми, які часто звертаються до емоційної реакції глядачів, використовують стратегії, що направлені на підвищення зацікавленості та активізації думок через специфічні мовні форми.

Дискурс, як відзначає В. Б. Бурбело [6, с. 80], у своєму розвитку переходить від лінгвістичних теорій до прагматичних і когнітивних моделей, що відображають ширший контекст культурних і соціальних змін. Дискурсивний акт стає не тільки елементом мовної діяльності, а й інструментом соціальної взаємодії, де кожен учасник взаємодії намагається реалізувати власні прагматики через різні стратегії комунікації.

Зростаюча роль графічних романів, як джерела для аналізу соціальних проблем, зокрема у контексті гендерних стереотипів, знаходить своє

відображення у роботах А. Оусмана. Дослідження показують, як ці твори слугують платформою для вираження соціальних проблем і викликів, що виникають у суспільстві щодо сексуальної ідентичності та гендерної рівності [20, с. 15]. Текст цієї серії, на думку А. Оусмана [45, с. 34], демонструє не лише індивідуальні переживання героїв, а й намагається поставити під сумнів традиційні уявлення про роль статі в сучасному суспільстві. Вивчення таких тем через сучасні медіа, як графічні романи, дозволяє не тільки краще зрозуміти поточні соціальні процеси, а й змінити способи представлення гендерної ідентичності в культурному просторі.

Англомовний теледискурс характеризується потужною впливовістю через свою здатність інтегрувати культурні коди, стереотипи та ідеології в масову свідомість. Одночасно він є полем для трансформації усталених поглядів та створення нових підходів до розуміння соціальних явищ. Завдяки цьому телевізійний дискурс виступає не лише відображенням реальності, але й її активним формуванням, що робить його ключовим середовищем для репрезентації сучасних соціокультурних концептів.

Особливістю теледискурсу як середовища репрезентації соціокультурних концептів є його багатшаровість. Він поєднує вербальні (діалоги, монологи, закадрові коментарі) та невербальні компоненти (жести, міміка, кінематографічні техніки), що створюють комплексне семантичне поле. У цьому контексті серіали виступають унікальним жанром, адже їх тривалість та серійність дозволяють глибше розкривати соціальні концепти через розвиток персонажів і сюжетних ліній.

Теледискурс також слугує своєрідною платформою для критичного осмислення соціальних проблем. У серіалах це виражається через акцент на гендерній ідентичності, сексуальній орієнтації, міжособистісних стосунках і проблемах прийняття. Наприклад, дискурс серіалу активно використовує такі концепти, як *coming out* (камінг-аут), *acceptance* (прийняття), *tolerance* (толерантність), які є важливими для розуміння соціальних зрушень у сучасному суспільстві.

Вербальна репрезентація цих концептів у теледискурсі формується через використання певних лексичних і стилістичних засобів. Лексико-семантичні конструкції дозволяють передати емоційне забарвлення висловлювань, акцентувати увагу на ключових проблемах і створювати у глядача емоційний відгук. Наприклад, у багатьох серіалах простежуються позитивно забарвлені вислови, що сприяють дестереотипізації гендерних ролей, а також емоційно насичені репліки, що підкреслюють драматичність певних ситуацій.

З огляду на мультимодальність теледискурсу, репрезентація соціокультурних концептів також значною мірою залежить від аудіо-візуальних компонентів. Візуальні образи, такі як колірна палітра, вибір музики, інтонаційне забарвлення реплік персонажів, підсилюють вплив дискурсу на аудиторію. У серіалах, наприклад, використання м'яких тонів, ненав'язливої музики та природних діалогів створює атмосферу довіри й сприяє глибшому сприйняттю складних соціальних тем. Крім того, теледискурс виступає засобом для деконструкції усталених соціальних і культурних уявлень. У ньому відображаються не лише загальноприйняті погляди, а й нові перспективи, які кидають виклик стереотипам. Зокрема, у сучасних серіалах активно обговорюються питання, що раніше замовчувалися у популярних медіа, зокрема проблеми психічного здоров'я, булінгу, соціальної ізоляції.

Таблиця 1.1 структурно і логічно відображає ключові аспекти англomовного телевізійного дискурсу як середовища репрезентації сучасних соціокультурних концептів. Зокрема, проаналізовані концепти, такі як гендерна рівність, толерантність і права людини, розглядаються як важливі інструменти впливу на колективну свідомість, завдяки чому телевізійний дискурс виконує як відображальну, так і трансформаційну функції у сучасному суспільстві. Мультимодальність дискурсу відображена у використанні інтерактивних стратегій: серіали й телепрограми демонструють взаємодію лексико-семантичних конструкцій, візуальних кодів та аудіального супроводу для досягнення емоційного впливу на глядача. Різноманітність прийомів, зокрема метафор, символів та наративів, ілюструє, як теледискурс слугує платформою

для критичного осмислення соціальних проблем та формування нових культурних парадигм.

Таблиця 1.1

Основні характеристики теледискурсу як середовища репрезентації сучасних соціокультурних концептів [20]

Категорія	Характеристика	Приклади реалізації
Функції теледискурсу	Формування соціокультурних уявлень, ідеологічних настанов, колективної свідомості.	Відображення тендерної рівності, толерантності, соціальної справедливості у серіалах та новинних програмах.
Інструменти репрезентації	Лінгвістичні, візуальні, аудіальні засоби.	Використання метафор, символів, стилістичних прийомів, таких як риторичні запитання чи іронія.
Особливості контенту	Змістовний, емоційно насичений, естетично привабливий.	Висвітлення соціальних тем через багатопланові образи персонажів у серіалах.
Види соціокультурних концептів	Тендерна рівність, толерантність, права людини, соціальна справедливість.	Трансляція концептів через популярні серіали
Вплив на аудиторію	Інтерактивність, формування суспільної думки, побудова соціальної ідентичності.	Залучення молодіжної аудиторії через теми, які відповідають їхнім інтересам, зокрема питання толерантності.
Мовні стратегії	Використання лексико-семантичних конструкцій, емоційно забарвлених висловлювань, порівнянь, метафор.	У серіалах акцентується на драматичності ситуацій через емоційно насичені репліки персонажів.
Мульти модальність	Поєднання вербальних і невербальних засобів.	Використання музики, інтонації, кольорів для підсилення емоційного впливу.
Роль в суспільстві	Платформа для критичного осмислення соціальних проблем.	Висвітлення тем психічного здоров'я, булінгу, соціальної ізоляції.
Наукові підходи до аналізу	Лінгвістичні, прагматичні, когнітивні моделі дослідження.	Виявлення впливу культурних, економічних і політичних чинників на створення змісту.
Трансформаційний потенціал	Відображення і створення соціальних реалій, деконструкція стереотипів.	Осмислення тендерної ідентичності, сексуальної орієнтації через нові перспективи у серіалах.
Інтерактивність	Діалог із суспільством, адаптивність до інтересів аудиторії.	Використання серійних форматів, які дозволяють поступово розкривати соціальні концепти.

Отже, англomовний телевізійний дискурс не лише відображає соціокультурні реалії, а й є потужним інструментом їхньої трансформації. Його здатність до інтерактивного діалогу із суспільством, репрезентації та трансляції концептів робить його важливим об'єктом дослідження в контексті соціальної ідентичності та соціальних проблем, що є ключовими у сучасних серіалах.

1.2 Проблема соціальної ідентичності та її лексико-семантичне втілення

Проблема соціальної ідентичності є важливою темою в сучасних соціальних та культурних дослідженнях, зокрема в контексті медіа та популярних культурних текстів, таких як телевізійні серіали. Лексико-семантичне втілення соціальної ідентичності є суттєвим аспектом, оскільки мова та мовні одиниці виступають основними інструментами, через які індивіди конструюють своє розуміння себе та інших у соціальному контексті.

Соціальна ідентичність може бути визначена як внутрішнє відчуття приналежності до певної соціальної групи або спільноти, що формується на основі взаємодії індивіда з іншими членами цієї групи. Вона є багатовимірною і включає в себе різні аспекти, такі як гендер, сексуальна орієнтація, етнічна приналежність, класова приналежність тощо. Лексико-семантичне втілення цієї ідентичності здійснюється через використання певних мовних конструкцій, які визначають, як персонажі самі себе бачать, а також як їх бачать інші.

Мовні одиниці, що використовуються в серіалі, відіграють важливу роль у формуванні і трансляції соціальних ідентичностей. Наприклад, вибір термінів, що стосуються сексуальної орієнтації ("*gay*", "*bi*", "*lesbian*"), гендерних ролей ("*boy*", "*girl*", "*non-binary*"), а також соціальних статусів, відображає соціальні конструкції, що існують у суспільстві. Такі терміни не лише є маркерами соціальної належності, а й визначають межі можливих ідентичностей для окремих індивідів. Оскільки серіал сприяє розвитку культури взаємоповаги та інклюзивності, лексика, яка використовується для опису соціальних груп, часто є підкреслено нейтральною або спрямованою на забезпечення рівності. Так, у мовному аналізі важливо відзначити, як саме соціальні проблеми, зокрема проблеми сексуальної ідентичності та гендерних ролей, передаються через лексичні одиниці. Вони функціонують не тільки як маркери групової приналежності, а й як інструменти, які дозволяють персонажам самовиражатися в умовах соціальної напруги та можливих конфліктів, пов'язаних із нетерпимістю або стереотипами.

Лексичні конструкції можуть бути розглянуті як елементи соціальних стратегій, що служать не тільки для самовираження, але й для маніпуляції громадською думкою або для виклику змін у суспільних поглядах. Використання слів, пов'язаних із квір-ідентичностями, часто є викликом традиційним уявленням про гендерні ролі та сексуальні орієнтації, що відображає еволюцію мовних засобів у сучасному суспільстві. У сучасній культурі, що підтримує прогресивні уявлення про сексуальну ідентичність, лексико-семантичний аналіз дозволяє виявити, як мовні елементи конструюють нові соціальні реальності, де важливе місце займають толерантність, інклюзивність і відкритість до різноманіття. Тому розуміння того, як мова репрезентує соціальні проблеми, є ключовим для дослідження соціальних змін у сучасному англомовному суспільстві. Відомо, що мова не є нейтральним інструментом, а відображає соціальні структури та відносини влади. Як зазначає А. Д. Белова, мовленнєвий акт є не просто передачею інформації, але й інструментом створення соціальних реальностей [4, с. 12]. Вона стверджує, що через мовленнєві акти можна моделювати соціальні стосунки та соціальні ролі, адже кожне слово має значення, яке може бути інтерпретоване по-різному в залежності від соціокультурного контексту.

У лексико-семантичному контексті проблема соціальної ідентичності виявляється через інтерпретацію соціальних ролей, стереотипів, норм та уявлень про самотійну особистість. Лінгвістичні дослідження вказують на те, що лексика і семантика є важливими інструментами для відображення соціальної ідентичності, оскільки мова, за допомогою своїх семантичних одиниць, відіграє ключову роль у формуванні сприйняття особистості в різних соціальних контекстах. Водночас важливо враховувати, що лексико-семантичні особливості мови також залежать від культурного контексту, в якому реалізується комунікація. Відповідно, вивчення семантичних змін слів, а також змін у соціальних уявленнях та стереотипах є важливим напрямком у дослідженнях соціальної ідентичності в лінгвістиці та соціології [31, с. 24].

Дослідження лексичних одиниць у контексті соціальної ідентичності дозволяє з'ясувати, яким чином слово набуває певного соціального значення, яке

відображає належність до конкретної групи чи спільноти. Для прикладу, терміни, що описують родинні чи гендерні ролі, є невід'ємною частиною конструкції соціальної ідентичності, оскільки вони безпосередньо визначають місце особистості в соціумі. Соціальні ідентичності не є статичними, вони змінюються з часом у залежності від соціальних процесів, культурних трансформацій і мовних змін [42, с. 72]. Ці процеси відображаються через зміни в лексичних значеннях слів і їх функціях у суспільстві.

Лексико-семантичне втілення соціальної ідентичності також можна простежити через аналіз дискурсу, оскільки мовні акти взаємодії виражають ідентичності не лише через одиничні слова, але й через цілу систему мовних конструкцій, які підтримують певні соціальні ролі та норми. Мовні стратегії використовуються для підкреслення або, навпаки, маргіналізації соціальних груп, що визначає, як індивідууми і групи взаємодіють із соціальними стереотипами та інституціями, встановлюючи свою ідентичність через мовний вибір [24, с. 12]. Мовні стратегії, що використовуються для вираження соціальних ролей, дозволяють соціальним групам як підтримувати свою ідентичність, так і адаптуватися до змін у суспільних умовах. Тому мова не є лише відображенням соціальної ідентичності, а й активним інструментом її формування.

Враховуючи ці фактори, важливо також зазначити, що соціальна ідентичність не є універсальною для всіх мовних та культурних груп. Семантика та лексика, що визначають соціальну ідентичність, можуть змінюватися залежно від історичних, культурних та політичних обставин. Наприклад, в контексті англomовного дискурсу концепти «*gender*» і «*sex*» зазнають значних змін у сучасному суспільстві, що зумовлено зростаючим впливом ЛГБТ+ рухів та розвитку феміністичної теорії. Відповідно до сучасних досліджень, таких як роботи А. Каптюрової, зміна мовної практики та семантичних значень дозволяє забезпечити більш інклюзивне ставлення до різних гендерних та сексуальних ідентичностей [10, с. 408].

Соціальна ідентичність може проявлятися через мовні стратегії, які використовуються для маркування відмінностей між соціальними групами. У

цьому контексті важливо звернути увагу на концепти соціального статусу та влади, які відображаються через специфічні лексичні одиниці. Наприклад, соціальні верстви можуть бути позначені за допомогою формальних і неформальних мовних засобів, що в свою чергу створює додаткові можливості для вираження ідентичності через мову. Тому вивчення лексико-семантичного втілення соціальної ідентичності дозволяє глибше зрозуміти механізми соціальної інтеграції та виключення на основі мовних практик, що в свою чергу відображає динамічний характер ідентичностей у сучасному світі.

Дослідження взаємозв'язку між лексико-семантичними репрезентаціями та соціальною ідентичністю має особливе значення в контексті того, як мова не лише відображає, але й конструює соціальні ролі, ідентичності та відмінності в межах певної спільноти. Лексичні одиниці часто несуть із собою потужні культурні та соціальні імплікації, що робить їх важливим інструментом для відображення і закріплення соціальної ідентичності. Наприклад, у випадку гендерної ідентичності терміни на кшталт «*man*», «*woman*», «*transgender*» або «*non-binary*» не є просто етикетками для біологічних або особистісних рис, але вони несуть у собі цілий ряд соціальних очікувань та норм, що визначають, як індивідів сприймають, так і як вони самі себе сприймають у суспільстві. Термін «*man*» (чоловік) традиційно асоціюється з певними очікуваннями, такими як сила, авторитет і домінування. Однак із зміною культурних норм значення таких термінів може зазнавати змін. Наприклад, у сучасному дискурсі виникають вирази на кшталт "*sensitive man*" або "*nurturing man*", які кидають виклик традиційним гендерним нормам, асоціюючи чоловічість з емоційною вразливістю або ролями піклування. Ця зміна лексичного значення сигналізує про переосмислення соціальної ідентичності, пов'язаної з гендером, підкреслюючи гнучкість мови у відповідь на зміни соціальних динамік. У цьому контексті лексика стає не лише відображенням соціальної ідентичності, а й активним учасником у її формуванні [47, с. 28].

Аналогічно, термін «*woman*» (жінка) в багатьох суспільствах історично асоціювався з домашніми ролями, обов'язками з виховання дітей і пасивністю. Однак із зростанням фемінізму та рухів за гендерну рівність виникають нові

вирази: «*empowered woman*» або «*career woman*», що вказують на ширший спектр ролей для жінок у суспільстві поза традиційними межами. Така еволюція лексики відображає зростаюче соціальне визнання автономії жінок, їхніх прагнень і участі в усіх сферах життя, від політики до бізнесу. Ці зміни підтверджують, як мова розвивається у відповідь на зміни соціальних цінностей і структур. Водночас в англomовному дискурсі терміни «*cisgender*» і «*transgender*» демонструють зростаюче визнання різноманітних гендерних ідентичностей. Префікс «*cis-*» (що означає «по ту саму сторону»), на відміну від «*trans-*» (що означає «по той бік»), був введений для точнішого та інклюзивнішого позначення гендеру. Широке використання цих термінів показує, як лексичні зміни сприяють визнанню більш широкого спектру ідентичностей, а також відображають зростаюче культурне прийняття гендерної різноманітності [41, с. 14].

Важливою складовою соціальної ідентичності є також відмінність між «внутрішніми» і «зовнішніми» групами. Використання інклюзивної або ексклюзивної мови допомагає створювати межі між різними соціальними групами. Наприклад, в політичному дискурсі використання термінів на кшталт «*patriot*» (патріот) проти «*liberal*» (ліберал) чи «*conservative*» (консервативний) може виступати засобом укріплення політичної ідентичності, часто визначаючи тих, хто належить до певної ідеологічної групи, від тих, хто не належить. Термін «*patriot*», наприклад, широко використовувався в США для популяризації національної ідентичності, але його також можна використовувати як інструмент для виключення тих, хто має протилежні політичні погляди. Подібним чином, у дискусіях про імміграцію вирази на кшталт «*illegal immigrant*» (нелегальний мігрант) або «*refugee*» (біженець) можуть викликати різні емоційні реакції залежно від політичної позиції щодо імміграційної політики та соціальної інтеграції. У соціолінгвістичному контексті, як показують дослідження таких вчених, як Пітер Трудгілл і Дебора Таннен, використання «внутрішньої» мови в межах певних соціальних груп є ще одним прикладом того, як мова конструює соціальну ідентичність. Наприклад, у випадку сленгу, групи молоді можуть використовувати терміни на кшталт «*lit*» або «*savage*», щоб показати свою

приналежність до певної субкультури, тим самим відрізняючи себе від тих, хто не розуміє нюансів або значень цих слів. Використання «внутрішньої» мови дозволяє індивідам створювати відчуття належності та встановлювати соціальну ідентичність у межах своїх груп [47, с. 28].

Феномен лексичних семантичних змін також можна спостерігати в тому, як мови та суспільства адаптуються до нових соціальних рухів. Такі терміни, як «*intersectionality*» (перехрестя), що спочатку виникли в академічному дискурсі для опису того, як різні соціальні ідентичності (наприклад гендер та клас) перетинаються, створюючи унікальні форми дискримінації чи привілеїв, тепер стали частиною основної дискусії. Термін «*intersectional*» тепер використовується не лише в академічних колах, а й у повсякденних розмовах про соціальну справедливість, що підкреслює, як мова може еволюціонувати, щоб відображати складні соціальні реалії. У цьому контексті вивчення лексики та семантики є важливим для розуміння того, як соціальні цінності кодуються в мові. Як зазначають лінгвісти, такі як Джудіт Батлер та Ервін Гофман, мова не лише відображає ідентичність, вона активно сприяє конструюванню та підтримці соціальних ролей. Слова та вирази, таким чином, не просто описують світ; вони формують розуміння свого місця в ньому, впливають на те, як сприймають інші, та допомагають визначити межі прийнятної поведінки в межах певної спільноти. Еволюція соціальної ідентичності через мову є динамічним процесом, глибоко вкоріненим у культурну, історичну та політичну структуру суспільства. Зміни в значеннях таких слів, як «*man*», «*woman*», «*patriot*» і «*refugee*», показують, як мова адаптується до відображення нових соціальних норм, ідеологій і рухів, підкреслюючи потужну роль мови в конструюванні соціальної ідентичності в сучасному світі. Ця взаємодія між лексикою, семантикою та соціальною ідентичністю демонструє, як мова є не тільки дзеркалом, а й формотворцем ідентичностей, які індивіди та групи будують для себе [45, с. 11].

Таблиця 1.2

Проблема соціальної ідентичності та її лексико-семантичне втілення [45]

Категорія соціальної ідентичності	Лексико-семантичні засоби вираження	Функції мовних одиниць	Приклади
Тендерна ідентичність	Терміни, що позначають тендерні роді та ідентичності	Відображення соціальних очікувань та норм, самовираження	"man", "woman", "non-binary", "cisgender", "transgender"
Сексуальна орієнтація	Назви сексуальних ідентичностей	Формування групової належності, боротьба зі стереотипами	"gay", "lesbian", "bisexual", "asexual", "queer"
Етнічна приналежність	Етніміми, назви національностей	Визначення належності до певної етнічної групи, підтримка культурної ідентичності	"Ukrainian", "African-American", "Hispanic"
Класова приналежність	Лексика, що відображає соціально-економічний статус	Відображення соціального статусу, маркування економічних та професійних ролей	"working-class", "middle-class", "elite", "blue-collar", "white-collar"
Політична ідентичність	Назви політичних ідеологій, груп, маркерів	Створення ідентичності через політичні переконання, виключення або включення у політичний дискурс	"liberal", "conservative", "progressive", "patriot"
Вікова ідентичність	Терміни, що позначають вікові групи	Відображення специфіки поведінки та соціальних ролей відповідно до віку	"teenager", "millennial", "baby boomer", "senior citizen"
Соціальна інклюзія/ексклюзія	Інклюзивна/ексклюзивна лексика	Конструювання меж між соціальними групами, формування спільноти або маргіналізації	"us", "them", "illegal immigrant", "refugee", "citizen"
Культурні трансформації	Нові терміни, що виникають у процесі соціальних змін	Демонстрація еволюції соціальних уявлень та ролей, адаптація до нових реалій	"career woman", "empowered woman", "sensitive man", "lit", "woke"
Мовна інклюзивність	Нейтральна або гендерно-інклюзивна лексика	Забезпечення рівності та інклюзивності, боротьба з дискримінацією	"they/them", "Mx." (замість Mr./Ms.), "partner" (замість wife/husband)
Субкультурна ідентичність	Сленг, жаргон, специфічні терміни	Формування групової належності до субкультури, демонстрація спільних цінностей	"gamer", "nerd", "hipster", "emo", "savage", "lit"

Таблиця 1.2 підкреслює роль мови як центрального інструмента формування ідентичностей через мовні одиниці, які одночасно відображають соціальні реалії та сприяють їхньому конструюванню. Значну увагу приділено впливу лексичних маркерів, таких як «*gay*», «*non-binary*», «*patriot*», на створення

групової приналежності та встановлення меж між соціальними групами. Крім того, таблиця ілюструє, як соціальні та культурні зміни трансформують значення традиційних термінів, наприклад, «*man*» або «*woman*», збагачуючи їх новими смислами у контексті прогресивних ідей інклюзивності та гендерної рівності. Особливо важливим є аналіз впливу інклюзивної та ексклюзивної лексики на взаємодію між групами, що визначає соціальні ролі та статуси.

Отже, дослідження лексико-семантичного втілення соціальної ідентичності в контексті сучасного телевізійного дискурсу є важливим кроком у розумінні того, як дискурс може впливати на формування та розвиток соціальних уявлень про індивідуальну ідентичність в суспільстві.

1.3 Номінативний, експресивно-оцінний і прагматичний аспекти сучасного англомовного телевізійного дискурсу

У сучасному англомовному телевізійному дискурсі важливим аспектом є вербальна репрезентація соціальних проблем, яка через мовленнєві акти, стратегії та тактики комунікації намагається вплинути на суспільне сприйняття різних явищ. Враховуючи розвиток медіа та їхній вплив на культурні та соціальні процеси, важливо розглядати номінативний, експресивно-оцінний і прагматичний аспекти в контексті висвітлення соціальних проблем.

Номінативний аспект у телевізійному дискурсі відноситься до процесу категоризації різних соціальних феноменів, груп або індивідів. У серіалах, наприклад, використовується термінологія, яка відображає соціальну та гендерну різноманітність, що стає важливою складовою мовленнєвої практики. Ідентичності героїв, такі як "*bisexual*" (бі-сексуальність) або "*gay*" (гей), є прикладами номінативного аспекту, де терміни набувають конкретного значення у контексті особистих переживань персонажів. Зокрема, герої коли розмовляють про свою сексуальну орієнтацію, використовуючи такі вирази, як "*I'm bisexual*" або "*I'm gay*" що прямо визначає їхню ідентичність. Ці номінативні одиниці не лише вказують на певні категорії, а й сприяють конструюванню соціальних та

індивідуальних ідентичностей. Завдяки такій практиці, мовлення стає важливим інструментом для самовираження та самовизначення, що дозволяє аудиторії зрозуміти складні соціальні явища, пов'язані з прийняттям або відмовою від певних ідентичностей [36, с. 14].

Експресивно-оцінний аспект відображає емоційну реакцію на події, явища чи інші соціальні об'єкти. Експресивно-оцінний аспект є однією з основних мовних стратегій для висвітлення переживань персонажів. Зокрема, через різноманітні оцінні вирази, такі як "*That's so romantic!*" або "*You're amazing!*", де автори підкреслюють емоційні стани героїв, що дозволяє глядачеві відчувати не тільки логіку подій, а й їхню емоційну наповненість. Ці вирази не тільки називають події, а й оцінюють їх у контексті суспільних і культурних норм. Експресивно-оцінні мовленнєві одиниці створюють певні стереотипи та соціальні уявлення про події чи явища. Наприклад, коли персонаж говорить: "*I'm so proud of you*", це виражає позитивну оцінку соціальних норм, таких як підтримка і прийняття іншої людини, що є важливим меседжем для формування суспільної толерантності [39, с. 23].

Прагматичний аспект акцентує увагу на практичних цілях мовлення, орієнтуючись на досягнення певного ефекту або реакції від слухача. У англомовних серіалах прагматичний аспект має особливе значення, оскільки серіали активно використовують мовленнєві стратегії для впливу на аудиторію, формуючи певні соціальні установки та ставлення до проблем, пов'язаних з гендерною ідентичністю та сексуальною орієнтацією. Мовленнєві акти, які передбачають прохання, запити або навіть маніпуляції, як, наприклад, "*Do you like me?*" або "*Please, just accept me*", вказують на прагматичну мету досягти розуміння або прийняття від інших персонажів. Ці прагматичні стратегії підкреслюють важливість соціальної підтримки та прийняття в контексті складних особистих переживань. Вони також служать для формування соціального дискурсу, який сприяє змінам у ставленні до маргіналізованих груп, зокрема до ЛГБТ+ спільноти, стимулюючи толерантність та інклюзивність серед аудиторії [30, с. 17].

Таблиця 1.3

Номінативний, експресивно-оцінний та прагматичний аспекти сучасного
англомовного телевізійного дискурсу [30]

Аспект	Характеристика	Приклади	Соціальний вплив
Номінативний	- Відображає процес категоризації соціальних явищ, груп чи індивідів. - Використовує термінологію, що сприяє формуванню соціальних ідентичностей.	Вирази: "I'm bisexual", "I'm gay".	- Допомагає зрозуміти складні соціальні явища. - Підтримує самовираження та самовизначення особистості.
Експресивно-оцінний	- Висловлює емоційні та оцінні реакції на події чи явища. - Створює емоційний зв'язок між персонажами та аудиторією.	Вирази: "That's so romantic!", "I'm so proud of you", "I don't want to lose you, Charlie. You're my best friend".	- Сприяє емпатії та залученню аудиторії. - Формує соціальні уявлення та стереотипи.
Прагматичний	- Орієнтований на досягнення комунікативних цілей та реакції аудиторії. - Використовує мовленнєві акти, які мають вплив на глядачів.	Вирази: "Do you like me?", "You should be proud of who you are", "It's okay to be different".	- Формує ставлення до соціальних проблем. - Сприяє переосмисленню стереотипів і соціальних бар'єрів.
Комбінація аспектів	Інтеграція всіх аспектів для комплексного представлення соціальної ідентичності.	Термінологія: coming out, ally, chosen family.	- Забезпечує багатовимірне сприйняття соціальних процесів. - Підтримує інклюзивність і толерантність.

Аналіз таблиці 1.3 свідчить про те, що номінативний, експресивно-оцінний і прагматичний аспекти англомовного телевізійного дискурсу взаємодіють як складні й багатовимірні елементи, що формують ефективну комунікацію та впливають на аудиторію. Номінативний аспект забезпечує категоризацію соціальних явищ, ідентичностей та понять, що відображають сучасні соціальні реалії, сприяючи їхньому усвідомленню та прийняттю, наприклад, через використання термінів, пов'язаних із гендерною ідентичністю та сексуальною орієнтацією. Експресивно-оцінний аспект підсилює емоційний компонент дискурсу, дозволяючи глядачам не лише розуміти логіку подій, але й емоційно співпереживати персонажам, створюючи глибший зв'язок між глядачем і сюжетною лінією. Прагматичний аспект підкреслює практичну спрямованість дискурсу на досягнення певних реакцій аудиторії, зокрема через мовленнєві

стратегії переконання, запити та елементи маніпуляції, які формують толерантність і змінюють ставлення до маргіналізованих груп. Синергія цих аспектів не лише сприяє висвітленню складних соціальних проблем, але й забезпечує трансформацію внутрішнього світу персонажів та аудиторії, використовуючи багатопланові мовні засоби, такі як символічні вирази, оцінні судження та діалогічність. Таким чином, телевізійний дискурс не лише відображає, але й активно конструює сучасні соціальні реалії, виконуючи функцію інструмента соціального впливу та зміцнення інклюзивного суспільного наративу.

Експресивно-оцінний аспект в телевізійному дискурсі функціонує як важливий інструмент для маніпулювання думками та емоціями глядачів. Це виражається в певних мовних конструкціях, метафорах та символах, що сприяють створенню у глядача чіткої оцінки певних явищ або персонажів. У англомовних серіалах експресивно-оцінні мовні засоби часто використовуються для створення емоційного зв'язку між персонажами та аудиторією, що є важливим для підвищення привабливості та емоційної насиченості дискурсу. Прикладом є ситуація: *“I don't want to lose you, Charlie. You're my best friend and I care about you so much”*. Ці слова, хоч і звучать просто, містять оцінку глибоких емоційних переживань, що дозволяє аудиторії пережити разом з героями труднощі, з якими вони стикаються у процесі встановлення своїх соціальних ідентичностей. Оцінки такого типу сприяють створенню співпереживання і підвищенню рівня залученості глядача до розв'язуваних у англомовних серіалах соціальних проблем, таких як самотність, прийняття себе та інші проблеми, характерні для підліткової ідентичності [35, с. 28].

У прагматичному аспекті телевізійний дискурс виконує функцію переконання і маніпулювання за допомогою мовних засобів. Прагматичні стратегії, що включають мовні акти, орієнтовані на конкретну мету, такі як запитання, поради чи пропозиції, формують реальність, у якій телевізійні персонажі здобувають свою соціальну роль і впливають на аудиторію. Це може проявлятися в простих, але ефективних мовних зворотах, таких як запитання *“Why do you care so much about what people think?”* або вислови на кшталт *“You*

should be proud of who you are”. Це не лише демонструє соціальні бар'єри і стереотипи, з якими стикаються персонажі, але й виступає як інструмент прагматичного впливу на глядачів, підштовхуючи їх до переосмислення власних поглядів на соціальні норми і стереотипи. Таким чином, прагматичний аспект телевізійного дискурсу зосереджений на тому, як мовні засоби можуть впливати на поведінку глядачів, формуючи їхнє ставлення до соціальних проблем та соціальних ролей. У англомовних серіалах мовленнєві акти, націлені на переконання та зміну думки, часто сприяють демонстрації того, як важливо бути відкритим до себе і своїх почуттів, що є важливим елементом у контексті сучасної соціальної ідентичності. Водночас прагматичні аспекти мовленнєвого впливу стають не лише інструментом змін у межах персонажів серіалу, але й важливим механізмом для маніпулювання ставленням аудиторії до реальних соціальних викликів [48, с. 10].

Прагматичні засоби впливу у телевізійному дискурсі не лише сприяють трансформації внутрішнього світу персонажів, але й виконують ключову роль у формуванні суспільного дискурсу щодо прийняття різноманітності. Це досягається завдяки використанню мовних стратегій, які активізують у глядачів критичне мислення та емоційну емпатію. Наприклад, діалоги між персонажами часто розкривають теми самоідентифікації, соціального тиску та боротьби з упередженнями, що стимулює аудиторію до роздумів над подібними ситуаціями у реальному житті. Іншим важливим елементом прагматичного аспекту є впровадження символічних та культурно значущих мовних одиниць, що відображають конкретні соціокультурні реалії. Це може включати термінологію, пов'язану з ЛГБТК+ спільнотою, таку як *coming out*, *ally*, або *chosen family*. Ці поняття не лише підкреслюють значущість певних аспектів ідентичності персонажів, але й інтегрують ці аспекти у ширший суспільний контекст. Використання таких термінів сприяє популяризації толерантності та відкритості до різноманіття, а також навчає глядачів культурного кодування мовлення, яке враховує сучасні соціальні реалії [42, с. 19].

Прагматичні мовні засоби формують дискурсивний простір, у якому відбувається зняття стигматизації соціальних груп. Наприклад, повторювані

вислови на кшталт *“It’s okay to be different”* створюють позитивний наратив навколо прийняття інакшості. Це не лише допомагає зламати бар’єри упередженого мислення, але й сприяє побудові нових соціальних норм, які підкреслюють важливість емпатії, солідарності та взаємопідтримки. Окрім емоційно-змістового та прагматичного впливу, варто відзначити також естетичний аспект мовного дискурсу. Візуальна складова англomовних серіалів, доповнена текстуальними елементами, такими як субтитри, слугує інструментом для кращого сприйняття та інтерпретації глядачами складних соціальних тем. Наприклад, використання кольорової гами або візуальних метафор у певних сценах підсилює мовне повідомлення, роблячи його багатовимірним і глибшим за змістом [44, с. 27].

Важливим компонентом телевізійного дискурсу є діалогічність, яка сприяє створенню поліфонічного наративу. У англomовних серіалах присутність різних точок зору на одну проблему, представлених через голоси різних персонажів, формує об’ємний образ соціальної реальності. Це дозволяє глядачеві знайти точку перетину між поданим у серіалі досвідом і власними життєвими ситуаціями. Таким чином, англomовні серіали виконують функцію не лише художньої, але й соціально-виховної платформи. Насамкінець варто підкреслити, що багатосаровий характер мовного дискурсу в телевізійних медіа, що створює унікальні можливості для вивчення впливу мови на формування соціальної реальності. Це стосується як внутрішньої трансформації персонажів, так і широкого культурного впливу на суспільство. Використання таких інструментів, як експресивно-оцінні та прагматичні засоби, дозволяє ефективно інтегрувати важливі соціальні теми у популярний культурний продукт, що сприяє побудові більш толерантного та інклюзивного суспільства.

Отже, номінативний, експресивно-оцінний та прагматичний аспекти телевізійного дискурсу взаємодіють у англomовних серіалах, формуючи багатий контекст для дослідження соціальної ідентичності. Зокрема, номінативний аспект дозволяє чітко визначити соціальні категорії та ідентичності, експресивно-оцінний — висловити емоційні та оцінні реакції, а прагматичний — орієнтується на досягнення комунікативних цілей та вплив на соціальну

поведінку. Всі ці аспекти взаємно доповнюють один одного, створюючи повноцінну картину соціальних процесів у сучасному англomовному суспільстві.

Висновки до розділу 1

У першому розділі дослідження було розглянуто ключові теоретичні аспекти сучасного англomовного телевізійного дискурсу, що мають значення для аналізу вербальної репрезентації соціальних проблем. Зокрема, було визначено, що телевізійний дискурс є специфічним середовищем репрезентації соціокультурних концептів, яке поєднує лінгвістичні, візуальні та прагматичні компоненти, створюючи інтегральний вплив на аудиторію. Телевізійний дискурс відображає як суспільні настрої, так і колективні уявлення про соціальні проблеми, водночас формуючи нові стандарти соціальної поведінки.

Було встановлено основні поняття та визначення, пов'язані з телевізійним дискурсом, його структурними особливостями та функціональними характеристиками. З'ясовано, що телевізійний дискурс відіграє ключову роль у популяризації соціальних тем, зокрема проблем ідентичності, толерантності та інклюзії. Теледискурс функціонує як платформа для репрезентації соціальних груп, а його структура спрямована на створення емоційного, раціонального та естетичного впливу на глядача.

Було проаналізовано проблему соціальної ідентичності в сучасному англomовному теледискурсі, що є центральним елементом у висвітленні соціальних проблем. Соціальна ідентичність розглядається як багатовимірний концепт, що включає самовизначення індивіда, його соціальну взаємодію та ставлення до колективних цінностей. Лексико-семантичне втілення цього концепту у телевізійному дискурсі забезпечується за допомогою багатогранної мовної палітри: номінаційних одиниць, метафор, порівнянь, гіпербол, евфемізмів та інших стилістичних засобів.

Також були окреслені номінативний, експресивно-оцінний і прагматичний аспекти англomовного теледискурсу. Номінативний аспект визначає спосіб позначення соціальних явищ і груп, спрямований на створення уявлень про них

у свідомості аудиторії. Експресивно-оцінний аспект аналізує використання мовних засобів для передачі емоційної забарвленості повідомлення, що допомагає викликати у глядачів емоційну емпатію або формувати критичне ставлення. Прагматичний аспект досліджує механізми мовного впливу на аудиторію, що реалізується через мовні стратегії переконання, маніпуляції або популяризації ідей.

Таким чином, теоретичний аналіз сучасного англомовного телевізійного дискурсу підтвердив його роль як важливого інструменту для репрезентації соціальних проблем. Його структура, лексико-семантичні та прагматичні особливості є ключовими у формуванні цілісного образу соціальної ідентичності в англомовному суспільстві, зокрема у висвітленні таких тем, як інклюзивність, гендерна рівність та взаєморозуміння.

РОЗДІЛ 2

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЯ МАСКУЛІННОСТІ НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ "HEARTSTOPPER"

2.0 Вступні зауваження

Розділ присвячено аналізу вербалізації поняття маскулінності у сучасному англomовному телевізійному дискурсі на матеріалі серіалу *Heartstopper*. Особливу увагу приділено вивченню того, як через лексичні та семантичні засоби у серіалі висвітлюються аспекти соціальних очікувань щодо чоловіків, проблеми сексуального насильства та стандарти маскулінності, зокрема у зв'язку із зовнішнім виглядом чоловіків. Серія епізодів *Heartstopper* обрана для дослідження з огляду на її специфіку як продукту сучасного телевізійного дискурсу, який активно порушує питання гендеру, сексуальної ідентичності та соціальної рівності. Серіал пропонує унікальну перспективу на сучасну маскулінність, розкриваючи як позитивні, так і проблемні аспекти соціальної ролі чоловіків у сучасному англomовному суспільстві.

2.1 Чоловіки і соціальні очікування

2.1.1. Лексичний рівень

Лексичний рівень серіалу *Heartstopper* відіграє ключову роль у вербалізації соціальних очікувань, які суспільство висуває до чоловіків, та у створенні багатовимірного уявлення про маскулінність. У сучасному англomовному телевізійному дискурсі, представленому у цьому серіалі, активно використовуються номінативні одиниці та лексико-семантичні елементи, що відображають як традиційні, так і альтернативні моделі чоловічої поведінки. Зокрема, центральні персонажі серіалу демонструють діапазон стереотипів та їхнього переосмислення, що відображено у діалогах та внутрішніх монологів.

Пряма номінація, така як *"strong"* (сильний), *"masculine"* (маскулінний), *"soft"* (м'який), акцентує увагу на характеристиках, які традиційно асоціюються з чоловіками. Наприклад, герой Нік у діалозі з другом висловлює невпевненість у своїй відповідності суспільним очікуванням: *"Sometimes I don't feel like I'm strong enough to be what they expect me to be."* Це висловлювання ілюструє конфлікт між індивідуальною ідентичністю персонажа та нав'язаними суспільними нормами, які є частиною соціокультурного дискурсу.

Окрім прямої номінації, у серіалі використовуються лексеми, що підкреслюють ієрархічний поділ маскулінності. Наприклад, поняття *"alpha male"* (альфа-самець) вживається для позначення домінантної соціальної ролі, яка очікується від чоловіка: *"Being the alpha isn't easy, you know"*. Цей термін супроводжується емоційно-забарвленими епітетами, такими як *"brave"* (хоробрий), *"fearless"* (безстрашний), які посилюють ефект традиційних норм.

Також серіал активно звертається до альтернативної лексики, що демонструє більш інклюзивний підхід до чоловічої ідентичності. Лексичні одиниці, такі як *"gentle"* (лагідний), *"empathetic"* (емпатичний), *"vulnerable"* (вразливий), підкреслюють емоційну сторону героїв, дозволяючи аудиторії переосмислити стандарти маскулінності. Наприклад, у сцені, де Нік ділиться своїми переживаннями з матір'ю, він використовує такі слова: *"I feel like I'm not allowed to be vulnerable because that makes me less of a man"*. Цей вислів відображає боротьбу персонажа з культурними нормами, які обмежують його самовираження.

Метафорична лексика також виконує важливу функцію у серіалі. Наприклад, використання таких метафор, як *"breaking the chains"* (розривання ланцюгів) або *"finding my true self"* (знаходження справжнього себе), акцентує на прагненні персонажів звільнитися від стереотипних очікувань. Це дозволяє глядачам ідентифікуватися з героями, сприяючи формуванню більш толерантного та відкритого соціального дискурсу.

У подальшому аналізі слід звернути увагу на те, як лексика в серіалі *Heartstopper* створює унікальний простір для переосмислення маскулінності. Часто персонажі використовують фрази, які знижують токсичну природу

традиційних стереотипів. Наприклад, у сцені, де герой підтримує друга, звучить вислів: *"It's okay to be scared. Being scared doesn't make you weak"*. Це висловлювання не лише руйнує ідею, що чоловіки повинні бути емоційно стриманими, а й формує позитивний приклад для глядачів щодо прийняття емоцій.

Лексичні засоби, такі як зменшувально-пестливі слова або позитивні оцінні прикметники, також часто використовуються для створення атмосфери підтримки і дружби. Наприклад, слова *"amazing"*, *"kind"*, *"incredible"* підкреслюють взаємоповагу між персонажами, як у діалозі: *"You're an amazing friend, and I wouldn't be here without you"*. Це підсилює меседж серіалу про важливість емоційної відкритості та підтримки у міжособистісних стосунках.

Крім того, важливо відзначити роль інтертекстуальних включень у лексичній структурі серіалу. Використання таких фраз, як *"real men don't cry"* у діалогах, відображає іронію або критику усталених гендерних норм. Це дозволяє авторам серіалу показати, як культурні наративи впливають на сприйняття маскулінності, а глядачам — задуматися над природою цих стереотипів.

На рівні тематичних лексичних груп серіал демонструє різноманітність підходів до зображення маскулінності. Групи, пов'язані з емоційністю (*"empathy"*, *"kindness"*, *"caring"*), протиставляються групам, які традиційно асоціюються з маскулінністю (*"strength"*, *"control"*, *"dominance"*). Наприклад, у сцені, де персонаж обговорює свої страхи щодо стосунків, він використовує такі слова: *"I don't know if I'm strong enough to handle this"*. Ця лексика підкреслює невпевненість і внутрішній конфлікт, що дозволяє глядачам побачити людяність героїв.

Лексичний рівень у серіалі *Heartstopper* виконує кілька функцій: формує уявлення про сучасну маскулінність, критикує токсичні стереотипи, розвиває тему емоційної відкритості та самоприйняття. Використання багатогранних лексичних стратегій у серіалі дозволяє аудиторії зануритися в глибокий соціальний дискурс, спрямований на формування нових цінностей у суспільстві.

Отже, лексичний аналіз серіалу *Heartstopper* показує, що використання традиційної та альтернативної лексики допомагає дослідити соціальні

очікування до чоловіків, розкрити їхній вплив на індивідуальну ідентичність та сприяти деконструкції стереотипів. Лексичні засоби серіалу створюють багатогранний наратив, що балансує між критикою застарілих соціальних норм і просуванням ідей інклюзивності та самоприйняття.

2.1.2. Семантичний рівень

Семантичний рівень є важливим аспектом аналізу образу чоловіків у сучасному англomовному телевізійному дискурсі, оскільки він дозволяє з'ясувати, як соціальні очікування та стереотипи відображаються через значення слів та виразів, що використовуються у серіалі. У серіалі "*Heartstopper*" сексуальна орієнтація, соціальний статус та емоційні переживання персонажів будуються на основі семантики, що формує їхню ідентичність.

Однією з ключових семантичних категорій є концепт «*maskulinitas*» або маскулінність, що у серіалі зображується через двозначність поведінки персонажів. Наприклад, образ Ніка, який є популярним атлетом, але також виявляє почуття до Чарлі, протистоїть традиційному уявленню про чоловіка як сильного та неемоційного. Така семантика вказує на те, що маскулінність, зазвичай асоційована з емоційною стриманістю, може співіснувати з відкритістю щодо почуттів і близькості з іншими людьми, що розмиває традиційні уявлення про роль чоловіків у суспільстві.

Персонажі серіалу використовують фрази на кшталт «*I think I like you*» або «*I don't know what I'm feeling*», що додає семантику невизначеності й пошуку себе, що є характерною рисою підліткового досвіду. Слова, що описують стосунки, такі як «*feeling confused*» (відчуття плутанини), «*nervous*» (нервовий), «*anxious*» (тривожний), підкреслюють складність емоційної адаптації та соціальної інтеграції персонажів.

Також семантичний рівень включає поняття «*stereotype*» (стереотип), яке використовується для позначення очікувань, покладених на чоловіків через їхні зовнішні ознаки, соціальні ролі або поведінку. Наприклад, персонаж Нік, що

спочатку проявляє себе як стандартний хлопець-спортсмен, переживає внутрішню боротьбу з соціальними стереотипами, які припускають, що він повинен бути «жорстким» та «неемоційним». Цей конфлікт між особистими почуттями і зовнішніми очікуваннями оточення сприяє зміні семантики маскулінності у серіалі.

У серіалі «*Heartstopper*» семантичний рівень репрезентації маскулінності розкривається через взаємодію героїв, зокрема через Ніка, чийі емоції та ідентичність стають джерелом внутрішнього конфлікту, підкреслюючи зіткнення між соціальними очікуваннями й особистими переживаннями. Хоча Нік є популярним спортсменом, обов'язок відповідати традиційним уявленням про «справжнього чоловіка» викликає в нього сумніви й незручність. Мова, яку використовує персонаж, відображає цю боротьбу, як, наприклад, його нерішучі висловлювання «*I don't know what I'm feeling*», що символізує його пошук себе та невизначеність у сприйнятті маскулінності.

Крім того, семантичний рівень включає соціальні та культурні аспекти, що визначають поняття маскулінності через лексичні одиниці, які носять емоційне та оцінне забарвлення. Використання таких слів, як «*tough*» (сильний) або «*man up*» (не плач, будь мужиком), демонструє те, як соціум нав'язує певні стереотипи та очікування щодо поведінки чоловіків. У серіалі бачимо, як персонажі починають ламати ці стереотипи, зокрема через динаміку їхніх стосунків і взаємодії.

Семантична трансформація маскулінності в серіалі також виражена через маніпулювання мовними виразами, що підкреслюють індивідуальність героїв. Зокрема, акцент на висловах, таких як «*I'm not like the other guys*» (Я не такий, як інші хлопці), показує намагання персонажів вийти за рамки традиційного розуміння маскулінності і створити нову ідентичність, що дозволяє їм бути більш вільними у вираженні своїх емоцій та почуттів. Ці зміни в семантиці вказують на зміщення парадигм маскулінності, де важливішим стає самовираження і прийняття себе, а не дотримання старих соціальних норм.

Аналіз семантичного рівня репрезентації маскулінності в серіалі «*Heartstopper*» дозволяє виявити багатогранність образу чоловічої ідентичності,

що відображає як соціальні, так і емоційні аспекти. Серіал розвінчує традиційні уявлення про "жорсткість" чоловіків через представлення персонажів, які не соромляться проявляти свої почуття і вразливість. Використання термінів, як «*tough*» (жорсткий) або «*sensitive*» (чутливий), набуває нових значень у контексті інтерперсональних стосунків та самовираження героїв, демонструючи, що сила не завжди полягає у фізичній перевазі, а часто — в здатності прийняти себе та інших.

Семантичне поле в серіалі розвивається через взаємодію таких понять, як "weak" (слабкий) та "strong" (сильний), де слабкість більше не асоціюється із відсутністю мужності, а й з підвищеною чутливістю та відкритістю до емоцій. Так, персонажі, як Нік та Чарлі, часто переживають внутрішні конфлікти, що стосуються їхніх сексуальних орієнтацій і гендерних ролей, ставлячи під сумнів стандарти, які їм нав'язує суспільство. У результаті, соціальні очікування щодо «правильного» чоловіка — це не просто фізична сила або агресивність, а й глибокий емоційний інтелект, вміння проявляти турботу і приймати любов. Відповідно, герої серіалу починають використовувати терміни та фрази, що підкреслюють важливість взаємної підтримки, співчуття та прийняття в контексті здорових відносин.

У фразах, які лунають між героями, як от: "*I'm here for you*" (Я тут для тебе), або "*It's okay to cry*" (Все в порядку, якщо хочеш плакати), «м'якість» не є ознакою слабкості, а символізує глибокий емоційний зв'язок і турботу. Слово «*tough*» використовувалося більш традиційно для позначення фізичної сили, але в серіалі бачимо, як Нік, наприклад, як сильний атлет, проходить через особисті випробування, зокрема через боротьбу з власною ідентичністю та відносинами з іншими людьми.

Семантика в серіалі значно змінює традиційні визначення «сильного» та «слабкого» чоловіка, зокрема у сценах, де Нік намагається прийняти свою орієнтацію, що є внутрішнім конфліктом, який не можна віднести до банальної фізичної боротьби або агресії. Однак ці переживання показують, що маскуліність не обов'язково повинна бути зв'язана з емоційною відчуженістю або «міцністю» на фізичному рівні. Замість цього, сила у серіалі часто

розглядається як здатність виявляти вразливість, звертатися за допомогою, бути відкритим до свого справжнього «я». Це також підтверджується через використання термінів, які підкреслюють емоційне зростання героїв, такі як «*proud*» (гордий), «*brave*» (відважний) або «*accepting*» (прийнятливий), що допомагає розширити межі традиційних уявлень про маскуліність, пропонуючи більш гнучке та інклюзивне розуміння чоловічої ідентичності.

Ідентичність героїв, зокрема Ніка, за допомогою лексики, яка традиційно асоціюється з жіночністю або чутливістю, дозволяє порушити стереотипи про те, що чоловіки повинні бути завжди сильними, агресивними, й не мати права на вразливість чи емоційні переживання. Семантика в серіалі стає потужним інструментом, через який транслуються нові соціальні норми та уявлення про роль чоловіків у суспільстві.

Представлена таблиця 2.1 демонструє лексико-семантичні особливості, які характеризують вербалізацію соціальних очікувань до чоловіків у серіалі *Heartstopper*. Вона ілюструє ключові мовні одиниці, що використовуються для відображення різноманітних аспектів соціальних стереотипів та нормативів, які накладаються на чоловіків у сучасному суспільстві. До таких аспектів належать традиційні гендерні ролі, емоційна стриманість, фізична сила, а також здатність відповідати високим соціальним стандартам. У таблиці 2.1 висвітлюються як прямі висловлювання героїв, що репрезентують соціальні очікування, так і контекстуальні метафори, символи й алюзії, які створюють ширшу картину впливу соціальних стереотипів на самоідентифікацію чоловіків. Крім того, проведений аналіз показує, як у діалогах персонажів відображаються спроби подолання або деконструкції цих очікувань, зокрема через акцентування цінності емоційної відкритості, толерантності й права на індивідуальність.

Таблиця 2.1

Лексико-семантичні особливості вербалізації соціальних очікувань до чоловіків у серіалі *Heartstopper*

Аналіз лексичного рівня у серіалі «Heartstopper»	Приклади лексем/фраз	Функція у тексті
--	----------------------	------------------

Пряма номінація	"strong", "masculine", "soft"	Відображення традиційних та альтернативних моделей чоловічої поведінки
Емоційно забарвлені епітети	"brave", "fearless", "gentle", "empathetic"	Акцентування позитивних чи негативних рис маскулінності
Лексика, що розкриває внутрішній конфлікт	"I don't feel strong enough to be what they expect me to be"	Демонстрація боротьби між особистою ідентичністю та соціальними очікуваннями
Термінологія, що позначає соціальні ролі	"alpha male"	Підкреслення ієрархічності у сприйнятті маскулінності
Метафорична лексика	"breaking the chains", "finding my true self"	Символізує звільнення від стереотипів та прийняття себе
Альтернативна лексика	"vulnerable", "kind", "amazing"	Розширює уявлення про сучасну маскулінність, акцентуючи емоційний аспект
Критика усталених норм	"real men don't cry" (з іронією)	Висміювання або підриг традиційних тендерних стереотипів
Звернення до тематичних лексичних груп	"empathy", "caring" vs. "dominance", "control"	Протиставлення різних аспектів чоловічої ідентичності
Інтертекстуальні посилання	"man up", "it's okay to cry"	Відображення культурного контексту та трансформації стереотипів у сучасному суспільстві

Таким чином, семантичний рівень репрезентації маскулінності в серіалі «*Heartstopper*» висвітлює складний процес особистісної трансформації героїв, їхні зусилля розірвати стереотипи та визначити свої ролі в соціумі поза межами традиційних уявлень про чоловіків. Це дозволяє глядачеві краще зрозуміти, як соціальні і культурні аспекти формують маскулінність і як герої серіалу використовують мову для відстоювання своєї ідентичності в контексті сучасних соціальних проблем.

2.2 Чоловіки і сексуальне насилля

2.2.1. Лексичний рівень

У сучасному теледискурсі, зокрема в серіалі "*Heartstopper*", лексичний рівень репрезентує соціальні концепти, пов'язані з сексуальним насильством,

через використання специфічних термінів, які сприяють формуванню уявлень про ці явища. На лексичному рівні, часто спостерігаються терміни, що підкреслюють гендерні стереотипи та соціальні ролі, такі як "*victim*" (жертва) та "*aggressor*" (агресор), які взаємодіють із концепціями маскулінності та фемінності.

Сексуальне насильство, зазвичай, представлено через лексичні одиниці, які відображають традиційні уявлення про чоловіків як агресорів та жінок як жертв. Однак у "*Heartstopper*" за допомогою лексики акцентується важливість того, що чоловіки також можуть бути жертвами сексуального насильства. Це відображається в сценах, де використовується лексика, яка розвіює стереотипи, наприклад, терміни "*victimized*" (постраждалий), "*powerless*" (безсилий), що підкреслюють емоційну уразливість чоловіків у ситуаціях сексуального насильства.

Інші терміни, які активно використовуються в серіалі для вираження насильства і сексуальних домагань, включають "*abuse*" (знущання), "*assault*" (напад) і "*harassment*" (домагання). Вони часто супроводжуються емоційно забарвленими словами, що створюють напружену атмосферу і підсилюють серйозність ситуації. Наприклад, у серіалі один з персонажів говорить: "*I didn't think it was abuse, but now I know it was,*" що підкреслює процес усвідомлення і самовизначення у контексті пережитого насильства.

Також важливу роль у лексичному описі сексуального насильства відіграє використання метафор, які підсилюють образи насильства та пригнічення. Наприклад, фрази "*trapped in a situation*" (потрапити в пастку) або "*power dynamics*" (динаміка влади) демонструють, як певні лексичні вирази допомагають описувати жорстокість та нерівність у таких ситуаціях, підкреслюючи дисбаланс між жертвою та агресором.

Лексичний аналіз також показує, що чоловічі персонажі в "*Heartstopper*" часто стикаються з лексикою, яка змушує їх сумніватися в своїй маскулінності через пережиті сексуальні домагання. Вирази на кшталт "*not masculine enough*" (не достатньо маскулінний) або "*not strong enough*" (не досить сильний) додають

нюанси до розуміння того, як чоловіки відчують тиск від суспільства, яке нав'язує жорсткі стандарти маскулінності.

В цілому, лексичний рівень серіалу "*Heartstopper*" є потужним інструментом для висвітлення складних тем сексуального насильства, трансформуючи традиційні уявлення про ролі чоловіків і жінок, а також сприяє поширенню важливих меседжів про зломлені стереотипи та підтримку жертв сексуального насильства.

Лексичний рівень репрезентації сексуального насильства в серіалі "*Heartstopper*" має важливе значення для розкриття соціальних стереотипів та норм, що оточують гендерні ролі й сексуальну поведінку. Вже на рівні лексики можна простежити, як окремі терміни сприяють створенню образу чоловіків, яких здавна вважають непіддатливими до насильства, адже вони символізують силу та агресію. Проте серіал намагається дестигматизувати цей образ, підкреслюючи, що сексуальне насильство може торкатися й чоловіків, що змінює традиційне уявлення про жертву та агресора.

Зокрема, в серіалі застосовуються терміни, які допомагають відобразити стан чоловіків як жертв сексуального насильства. В одному з епізодів герой згадує, як він відчував безсилля перед силою іншого персонажа, використовуючи лексеми "*helpless*" (безсилий) та "*violated*" (порушений), що демонструють його емоційний стан. Важливо, що ці вирази підкреслюють не тільки фізичний аспект насильства, а й психологічну травму, яку воно завдає, чим надають значення емоційній складовій ситуації.

Також серіал використовує вирази, що включають елементи, які часто пов'язують з жертвами, наприклад, "*feeling trapped*" (почуття замкненості), що вказує на обмеженість вибору і можливість уникнути насильства. У серіалі, коли чоловік намагається протистояти цьому тиску, його емоційна реакція часто позначена такими лексемами, як "*angry*" (гнів), "*confused*" (плутанина), що виражають внутрішні переживання героїв, змушених через соціальні норми піддаватися таким ситуаціям. Це дозволяє значно змінити традиційне уявлення про те, що насильство може бути лише фізичним, зокрема, підкреслюється важливість психоемоційного аспекту внаслідок сексуального насильства.

Загалом, лексика, яка використовується в "*Heartstopper*", вказує на значну роль мовних конструкцій для порушення стереотипів, пов'язаних з маскуліністю та сексуальним насильством, і забезпечує більш глибоке розуміння того, як різні емоції, дії і думки впливають на формування гендерної ідентичності у молодих людей. Це дозволяє зруйнувати традиційні бар'єри в соціальному дискурсі щодо сексуального насильства, підкреслюючи, що воно може вразити будь-кого, незалежно від статі чи гендерної ідентичності.

Продовжуючи аналіз лексичного рівня репрезентації сексуального насильства в серіалі "*Heartstopper*", важливо зауважити, як через мову персонажів серіал демонструє внутрішній конфлікт і боротьбу чоловіків з гендерними стереотипами. У серіалі часто використовуються вирази, які підкреслюють відчуття сорому і внутрішнього заперечення, характерні для чоловіків, що стали жертвами сексуального насильства. Наприклад, герої іноді описують свої відчуття через такі лексеми, як "*ashamed*" (соромно) або "*weak*" (слабкий), що відображає не тільки їх фізичний стан, а й соціальне відчуття, яке супроводжує таких осіб у суспільстві, де чоловіки не повинні бути сприйняті як жертви.

Ці слова набувають значення через суспільний контекст, де чоловікам часто нав'язується ідея, що їхня ідентичність пов'язана із силою та агресією. Проте, коли в серіалі ці персонажі стикаються з насильством, вони змушені використовувати мову, яка вказує на відсутність контрольованості, що ставить їх в уразливе положення. Наприклад, у сцені, де персонаж описує свою безпорадність під час насильства, він говорить: "*I couldn't fight back*" (Я не міг чинити опір), що знову підкреслює тему внутрішнього конфлікту між очікуваннями соціуму і реальним переживанням.

Більше того, лексика в серіалі часто вказує на нерозуміння та заперечення зі сторони суспільства, що має стосунок до жертв сексуального насильства чоловічої статі. У серіалі чоловіки часто стикаються з відсутністю підтримки, оскільки їхні переживання не відповідають стандартам, що приписуються їхньому гендеру. Так, у сценах, де герої намагаються звернутися за допомогою, їх часто сприймають з недовірою або без розуміння. Наприклад, слова "*Who*

would believe me?" (Хто мені повірить?) або *"That's not possible"* (Це неможливо) вказують на відсутність визнання їхнього досвіду як реального, що є відголоском ширшого соціального феномену, де чоловіки вважаються невіддатливими до сексуального насильства.

Ще однією важливою лексичною стратегією є використання метафор, які допомагають виразити глибину страждань героїв. У *"Heartstopper"* часто застосовуються вирази, що підкреслюють емоційний тиск, такі як *"being trapped in my own skin"* (бути ув'язненим у своєму тілі), які передають стан психічного і емоційного заціпеніння, характерного для жертв сексуального насильства. Такі лексеми дозволяють значно збільшити емоційне навантаження сцени, звертаючи увагу на внутрішній досвід персонажа, який переживає насильство, але не може висловити це відкрито через соціальні бар'єри.

Серіал також піднімає питання маскулінності через лексичні форми, що стосуються стереотипів щодо чоловічої поведінки. У сценах, де герої намагаються зберегти свою гідність або проявити "сильні" риси характеру, часто використовуються терміни, які прямо відображають їхні зусилля відповідати традиційним уявленням про чоловіків. Так, вирази *"I have to be strong"* (Я повинен бути сильним) або *"This is what men do"* (Так повинні вести себе чоловіки) підкреслюють, як соціальні конструкції нав'язують певні стандарти поведінки, що, в свою чергу, сприяє формуванню нерівності між чоловіками та жінками в контексті сексуального насильства. Вони також створюють певні бар'єри для чоловіків, що переживають насильство, оскільки вони не можуть відкрито говорити про свою травму через страх бути засудженими.

Отже, лексичний аналіз сексуального насильства в *"Heartstopper"* дозволяє побачити, як мова стає важливим інструментом у розкритті глибини соціальних проблем, пов'язаних із чоловічою жертвою насильства. Через використання спеціальної лексики серіал демонструє не тільки фізичний аспект насильства, але й емоційну і психологічну травму, що супроводжує це явище, а також складнощі, з якими стикаються чоловіки у суспільстві, яке не визнало їхніх переживань.

2.2.2. Семантичний рівень

Семантичний рівень у серіалі "*Heartstopper*" відіграє важливу роль у репрезентації проблеми сексуального насильства, особливо коли мова йде про образи чоловіків. Мова, яка використовується у серіалі, часто обіграє соціальні стереотипи та культурні уявлення, пов'язані з чоловічою ідентичністю та реакцією на насильство. На семантичному рівні важливо розглядати, як різні емоційні та соціальні стани чоловіків відображаються через їхні слова та поведінку, зокрема, коли вони стикаються з сексуальним насильством.

Концепт насильства в серіалі пов'язується із термінами, які часто використовуються для позначення дискомфорту або сорому. Слова, як "*broken*" (зламаний), "*helpless*" (безпомічний), "*shame*" (сором), символізують не лише фізичну травму, а й емоційну розірваність, яку переживають персонажі. Ці лексеми вказують на відчуття уразливості, що суперечить традиційним уявленням про чоловіків як сильних і непереможних.

З точки зору соціальних стереотипів, семантика часто підкреслює ідею, що чоловіки повинні бути стійкими та контрольованими. Наприклад, у контексті сексуального насильства вирази на кшталт "*not a real man*" (не справжній чоловік) або "*too weak*" (занадто слабкий) підкреслюють дисонанс між соціальними нормами і реальним переживанням персонажів. Це створює культурний конфлікт, де навіть самі чоловіки починають сумніватися у своїй ідентичності, коли їх травмують.

Семантичні зміни в серіалі також можна простежити в діалогах, що стосуються сексуального насильства, де використовуються емоційно забарвлені вирази. Це підкреслює вплив стереотипів на сприйняття самих себе жертвами. Водночас терміни на зразок "*survivor*" (виживший), що часто використовуються в контексті сексуального насильства, мають подвійне значення: вони демонструють стійкість персонажа, а також підкреслюють важливість відновлення і прийняття власної травми.

Тому семантичний аналіз у "*Heartstopper*" показує, як мова та концептуальні метафори дозволяють не лише описати фізичні переживання, але й трансформують суспільні норми і надають новий погляд на страждання

чоловіків у контексті сексуального насильства. На семантичному рівні серіал *Heartstopper* використовує специфічну лексику, щоб передати глибину переживань чоловіків, які стикаються з сексуальним насильством, розкриваючи не лише фізичні, але й емоційні аспекти їхніх страждань. У сценах, що стосуються таких ситуацій, часто використовуються слова, такі як "*shame*", "*humiliation*", "*victim*", "*survivor*", щоб створити контекст переживань героїв.

Один із важливих семантичних аспектів, пов'язаних з чоловіками, що стали жертвами сексуального насильства, полягає у тому, як мова змінює їхнє сприйняття в контексті маскулінності. Слова "*weak*" чи "*helpless*" активно використовуються, щоб підкреслити емоційне і психологічне потрясіння героїв, що не відповідає традиційним очікуванням чоловіків. Ці терміни демонструють як чоловіки намагаються збалансувати свою внутрішню боротьбу з зовнішніми соціальними вимогами.

Застосування термінів, таких як "*not strong enough*" або "*can't fight back*", а також зміни значень слів на кшталт "*weakened*" та "*emasculated*", виявляють наслідки суспільних уявлень про чоловічу силу і мужність. Ці вирази вказують на соціальні стереотипи, де маскулінність асоціюється з фізичною здатністю до боротьби та контролю. Використання таких термінів у серіалі дозволяє викликати питання щодо того, як обмеження соціальних уявлень про маскулінність можуть впливати на чоловіків, змушуючи їх відчувати сором або занепад.

Серіал активно звертається до термінів, пов'язаних із травмами, такими як "*scars*" чи "*emotional damage*", які символізують глибші психологічні наслідки. Ці слова допомагають підкреслити важливість розуміння сексуального насильства як не лише фізичної травми, але й емоційної. Трансформація термінів, таких як "*victim*" в "*survivor*", також є важливим аспектом семантики серіалу, що акцентує на процесі відновлення та сили, якою володіють персонажі, навіть після пережитого насильства.

Семантичне поле термінів, що стосуються сексуального насильства в серіалі *Heartstopper*, формує багатогранний образ чоловіків, які не тільки стикаються з травмами, але й відновлюють свою ідентичність у нових соціальних

умовах. Це підкреслює необхідність змінювати суспільні уявлення про маскулінність, даючи чоловікам можливість відкрито виражати свої емоції і переживання без страху бути осудженими.

Семантична структура мови серіалу *Heartstopper*, що стосується теми сексуального насильства над чоловіками, зосереджується на подоланні стереотипів і формуванні нового дискурсу, у якому ці питання можуть бути обговорені відкрито. У серіалі використовуються різні слова та вирази, які водночас і демонструють вразливість чоловіків, і прагнуть змінити їхній образ у суспільстві. Наприклад, такі фрази, як "*I feel broken*" чи "*It's hard to trust again*", підкреслюють емоційну нестабільність і глибокий вплив травми на особистість. Вони дають змогу аудиторії зрозуміти, що чоловіки також можуть переживати емоційні наслідки подій, які виходять за рамки традиційних уявлень про маскулінність.

Значення термінів, які характеризують сексуальне насильство, часто використовуються в серіалі для руйнування стереотипів про «непереможність» чоловіків. Слова, як "*victimized*" чи "*powerless*", спрямовані на демонстрацію того, що чоловіки, які стикаються з насильством, не втрачають своєї цінності як особистості. У сценах, що зображують переживання чоловіків після подій насильства, мова акцентує на таких концептах, як "*reclaiming dignity*" (відновлення гідності) або "*finding strength in vulnerability*" (знаходження сили у вразливості), що протистоять поширеним стереотипам.

Особливо важливим є використання метафор у діалогах, які підкреслюють неочевидні аспекти травматичного досвіду. Наприклад, висловлювання типу "*It feels like a storm inside my head*" або "*I'm trying to rebuild myself from the pieces*" створюють образ глибокого внутрішнього хаосу, викликаного насильством, і водночас символізують прагнення до відновлення. Ці метафори допомагають аудиторії відчувати емоційний стан героїв, водночас спонукаючи до роздумів про важливість підтримки й розуміння.

У серіалі активно використовуються слова з позитивною семантикою, що позначають процеси зцілення й прийняття себе. Вирази такі як "*I'm learning to feel safe again*" або "*You are not alone in this*", уособлюють важливість колективної

підтримки та спільної боротьби з наслідками травми. Через такі конструкції серіал підсилює ідею про те, що відновлення після травми є можливим, навіть якщо цей шлях потребує багато часу й зусиль.

Також у семантиці серіалу простежується тенденція до деконструкції мовленнєвих шаблонів, які традиційно пов'язують чоловіків із силою та агресією. Наприклад, фрази "*You don't have to pretend to be okay*" чи "*It's okay to feel scared*" підривають стереотипи, за якими чоловіки мають приховувати свої емоції й бути «стійкими» у будь-якій ситуації. Натомість такі вислови відкривають простір для обговорення вразливості чоловіків як важливого аспекту людської природи.

Ще одним важливим елементом є вживання слів, які стосуються згоди ("*consent*") та особистих меж ("*boundaries*"). У серіалі наголошується, що порушення цих меж може стати причиною серйозної емоційної травми, незалежно від статі постраждалої особи. Наприклад, у сценах, де герої обговорюють питання насильства, підкреслюється важливість взаємної згоди через такі вирази, як "*You should always have a choice*" або "*No one has the right to take that from you*".

Таблиця 2.2 демонструє багатогранність мовних засобів, що використовуються для висвітлення цієї чутливої теми. Лексичний рівень зосереджується на конкретних термінах, таких як "*victim*", "*aggressor*", "*powerless*", які не лише описують ситуації насильства, але й формують уявлення про гендерні ролі та стереотипи, що існують у суспільстві. Особливу увагу привертає використання термінів, які руйнують традиційні стереотипи, зокрема наголошуючи на тому, що чоловіки також можуть бути жертвами сексуального насильства. У той же час семантичний рівень розкриває глибші змісти, пов'язані з внутрішніми переживаннями героїв, їхнім соромом, страхом і відчуттям власної вразливості. Використання таких виразів, як "*broken*", "*helpless*", "*shame*", "*survivor*", підкреслює не лише емоційний тиск, але й боротьбу чоловіків із соціальними нормами, які обмежують їхню здатність відкрито говорити про свої травми.

Таблиця 2.2

Лексичний рівень репрезентації чоловіків і сексуального насильства в серіалі
"Heartstopper"

Категорія	Приклади лексики	Функції та значення
Терміни, що описують ролі	victim (жертва), aggressor (агресор), survivor (виживший)	Відображення традиційних і змінених уявлень про жертву та агресора; підкреслення можливості чоловіків бути жертвами.
Лексика, що розвіює стереотипи	victimized (постраждалий), powerless (безсилий), helpless (безпомічний), violated (порушений)	Демонстрація емоційної уразливості чоловіків, дестигматизація їхніх переживань.
Емоційно забарвлені слова	angry (злий), ashamed (соромно), confused (плутанина), weak (слабкий)	Передача внутрішніх переживань і конфліктів, пов'язаних із соціальним тиском і травматичним досвідом.
Лексика насильства	abuse (знущання), assault (напад), harassment (домагання)	Опис насильницьких дій; підкреслення серйозності ситуацій через напружений контекст.
Метафори	trapped in a situation (потрапити в пастку), power dynamics (динаміка влади)	Відображення дисбалансу між жертвою та агресором; створення образів, що підсилюють драматизм ситуацій.
Лексика соціальних норм	not masculine enough (не достатньо маскулінний), too weak (занадто слабкий), not a real man (не чоловік)	Розкриття суспільного тиску та стереотипів, що змушують чоловіків приховувати свої травми.
Фрази усвідомлення та прийняття	I didn't think it was abuse, but now I know it was (Я не думав, що це було насильство, але тепер знаю, що було)	Підкреслення важливості самовизначення та процесу осмислення пережитого.

Отже, аналізуючи семантичні особливості мови серіалу, можна зробити висновок, що вона спрямована на боротьбу зі стигматизацією чоловіків як жертв сексуального насильства. За допомогою ретельно підібраної лексики й метафор серіал доносить до аудиторії ідею про те, що будь-яка особа, незалежно від статі, має право на підтримку та захист у подібних ситуаціях. У цьому контексті мова

стає потужним інструментом для переосмислення суспільних уявлень про маскулінність, чоловічу силу та вразливість, відкриваючи нові горизонти для обговорення соціальних проблем.

2.3. Стандарти маскулінності і зовнішній вигляд чоловіків

2.3.1. Лексичний рівень

Одним із ключових аспектів аналізу концепту маскулінності в контексті зовнішнього вигляду чоловіків є дослідження лексичного рівня. Лексеми, що використовуються для опису маскулінності, як і в інших аспектах гендерної ідентичності, мають важливе значення у формуванні стандартів суспільного сприйняття. У серіалі *Heartstopper* представлено численні випадки вербалізації понять, пов'язаних із зовнішнім виглядом чоловіків, які відображають культурні очікування та стереотипи щодо маскулінності.

Пряма номінація понять "*strong*", "*athletic*", "*rugged*" у контексті опису персонажів, зокрема Ніка, підкреслює суспільну норму асоціації маскулінності із фізичною силою та домінантністю. Наприклад, у діалогах Ніка з однолітками, акцент робиться на його спортивних досягненнях як показнику його "справжньої чоловічності" (ep. 2, sc. 6):

- "*You're the strongest in the team, Nick. That's why everyone looks up to you*".

Ця лексика створює імідж "ідеального чоловіка", що відповідає патріархальним очікуванням щодо фізичної сили. Інший важливий аспект полягає у протиставленні зовнішнього вигляду персонажа Тао, якого описують словами "*delicate*", "*fragile*", "*girly*". Ці лексичні одиниці акцентують на слабкості чи невідповідності стандартам "справжнього чоловіка". У серії 4, сцена 8, зустрічаються такі слова:

- "*Why do you always look so... girly? Maybe if you try a different haircut, they'll stop teasing you*".

Такі приклади ілюструють, як вибір лексем пов'язаний із формуванням образу чоловічності як залежної від відповідності певним фізичним стандартам.

У тексті серіалу можна виділити три основні лексико-семантичні групи, які впливають на уявлення про маскулінність у контексті зовнішнього вигляду:

1) Емоційно забарвлена лексика — використовується для підкреслення ідеалів або вад персонажів. Наприклад, *"handsome"*, *"perfect"*, *"messy"* акцентують увагу на зовнішньому вигляді як ключовому параметрі оцінювання чоловіків:

- *"Nick has always been the perfect one. Perfect face, perfect body, perfect life"* (ep. 5, sc. 3);

- *"I guess I'm just too messy to fit in..."* (Тао, ep. 4, sc. 10).

2) Стереотипна ідентифікаційна лексика — слова на кшталт *"alpha male"*, *"leader"*, *"follower"* демонструють суспільні категорії, які диференціюють чоловіків на основі їхнього вигляду та поведінки.

3) Контрастна лексика для стигматизації — вислови, що прямо чи опосередковано вказують на невідповідність стандартам. Наприклад, *"weak"*, *"soft"*, *"too feminine"*.

У діалогах серіалу ці три групи слів функціонують як інструменти для відображення соціальної ієрархії. Вони не лише характеризують персонажів, але й показують, як поняття зовнішнього вигляду пов'язане з питаннями домінантності, сили та прийняття у суспільстві. Аналіз використання лексем демонструє важливу роль мови у підтримці та відтворенні стандартів маскулінності.

У серіалі *Heartstopper* лексика, що описує зовнішній вигляд чоловіків, стає ключовим інструментом для відображення соціальних стандартів маскулінності, які впливають на формування ідентичності персонажів. Важливою особливістю є те, як різні персонажі вживають лексеми, що ідентифікують зовнішній вигляд, для відображення соціальної ролі чоловіків у їхньому середовищі. Наприклад, слова на кшталт *"tough"*, *"masculine"* і *"intimidating"* часто асоціюються з Ніком, який є спортсменом та втіленням традиційної моделі чоловічності. Це підкреслюється у діалогах, коли інші персонажі висловлюють захоплення його фізичною статуєю:

- "*Nick is not just good at rugby, he looks like someone who was born for it*" (ep. 2, sc. 9).

Ці фрази підкреслюють взаємозв'язок між зовнішнім виглядом і соціальним статусом, оскільки фізична сила та мужність у сприйнятті інших є символами домінантності. У контрасті з Ніком, зовнішній вигляд Чарлі, якого описують словами "*slim*", "*small*" або навіть "*fragile*", ілюструє відхід від загальноприйнятих стандартів маскулінності. Чарлі часто стикається зі стереотипами щодо зовнішності, які пов'язують його з недостатньою мужністю чи фізичною слабкістю. Наприклад, у сцені 3 епізоду 5, один із персонажів жартує про його зовнішність:

- "*You're so tiny, Charlie. How do you even survive in a rugby team?*"

Цей коментар відображає упередження, що чоловік із меншою фізичною статурою не здатний відповідати стереотипному ідеалу маскулінності. Важливо відзначити, що серіал використовує лексичні одиниці для побудови контрасту між персонажами, такими як Тао, який також не відповідає стандартам маскулінності. У його випадку слова "*quirky*", "*artsy*" та "*different*" стають засобом підкреслення його унікальності, яка виходить за межі стереотипів. Ці лексеми не лише описують зовнішність, але й несуть семантичне навантаження, яке підкреслює його відокремленість від домінуючих норм.

Особливу увагу заслуговує лексика, пов'язана з описом одягу, яка також впливає на сприйняття маскулінності. Наприклад, Нік зображується у спортивному одязі, що асоціюється зі словами "*athletic*", "*rugged*", "*sporty*", тоді як Чарлі носить більш елегантний стиль, який описують як "*neat*", "*clean*" або навіть "*feminine*". Це розмаїття лексики демонструє, як мова може підсилювати або підривати стереотипи щодо зовнішнього вигляду чоловіків.

Ще одним аспектом лексичного аналізу є використання емоційно забарвлених слів, які створюють позитивні чи негативні конотації стосовно зовнішнього вигляду персонажів. Наприклад, лексеми на кшталт "*handsome*" або "*charming*" підкреслюють соціально схвалювані риси, тоді як слова "*awkward*" або "*weird*" формують негативне враження. Ці лексеми відіграють важливу роль

у розвитку конфлікту між персонажами, оскільки відображають упередження щодо того, яким повинен бути чоловік.

Отже, лексичний рівень репрезентації зовнішнього вигляду чоловіків у *Heartstopper* демонструє, як вибір слів впливає на сприйняття маскулінності у контексті соціальних норм. Серіал ефективно використовує мову для показу конфліктів між особистістю та очікуваннями суспільства, що робить його важливим джерелом для дослідження стандартів маскулінності у сучасному англomовному суспільстві.

2.3.2. Семантичний рівень

Семантичний рівень вербальної репрезентації маскулінності у серіалі *Heartstopper* є ключовим для розуміння того, як відбувається формування та трансформація ідеалів чоловічої ідентичності серед підлітків. Зокрема, серіал демонструє зміщення традиційних уявлень про маскулінність, розглядаючи її через призму емоційної відкритості, взаємної підтримки і самовизначення. Деконструкція класичних патріархальних уявлень про «справжнього чоловіка» і заміна їх на більш інклюзивні та чуттєві моделі маскулінності є важливою частиною семантичної стратегії серіалу, яка формує нові соціальні стандарти для підлітків.

В серіалі маскулінність представлена як складна й багатогранна концепція, в якій значення та роль чоловіків можуть змінюватися залежно від контексту і внутрішнього досвіду персонажів. Це особливо видно на прикладі головних героїв, Ніка і Чарлі, у яких маскулінність поєднується з емоційною чуйністю, відкритістю та нестереотипними рисами поведінки. У контексті серіалу, важливим є відображення таких якостей, як «незалежність» та «сила», які традиційно асоціюються з маскулінністю, але у *Heartstopper* вони значною мірою піддаються перегляду.

Образ Ніка, який на початку серіалу є типовим спортсменом, сприймається як представник класичного уявлення про чоловіка, але поступово його характер еволюціонує, і він починає розуміти, що його сексуальна орієнтація та емоційний

стан не відповідають традиційним уявленням про «справжнього чоловіка». Наприклад, у сцені, коли Нік зізнається Чарлі у своїх почуттях, він говорить: «*I'm not a perfect person, but I'm trying to be... for you*» (1 сезон, епізод 7). Ці слова демонструють зміну в розумінні маскулінності, де важливіше бути чесним і відкритим, ніж відповідати жорстким соціальним стандартам.

Чарлі, як більш чутливий і інтелектуальний персонаж, також розкриває нові аспекти маскулінності, засновані на внутрішній силі, здатності бути вразливим та підтримувати інших. Його стосунки з Ніком показують, як важливо мати підтримку у відносинах, що є необхідною умовою для розвитку позитивної маскулінності. У сцені, де Чарлі каже Ніку: «*I'm so proud of you, Nick*» (1 сезон, епізод 8), його слова підкреслюють важливість підтримки і прийняття у стосунках, що також є складовою нової моделі маскулінності.

Семантичний зміст маскулінності в серіалі *Heartstopper* також активно трансформується через інші персонажі, наприклад, через зображення персонажів із різними статевими ідентичностями, таких як Ел, що змінює своє розуміння маскулінності в процесі переходу. Це свідчить про те, що маскулінність не є сталим поняттям, а скоріше динамічним і адаптивним, яке може змінюватися залежно від життєвого досвіду і соціального контексту.

Серіал піднімає питання гендерних стереотипів і намагається розширити уявлення про чоловічість і маскулінність за допомогою включення теми гомофобії, бісексуальності та трансгендерності. Це є частиною загальної семантичної стратегії, спрямованої на боротьбу з обмеженими і шкідливими уявленнями про маскулінність, що зазвичай формуються через традиційні соціальні норми.

Семантичний рівень серіалу *Heartstopper* сприяє формуванню більш відкритих і різноманітних уявлень про маскулінність, які враховують емоційну складову особистості, взаємну підтримку та інклюзивність. Це відображає більш сучасні тенденції в розумінні чоловічої ідентичності, де важливими аспектами є не лише сила, а й вразливість, емоційна інтелігентність та здатність до самовираження.

На семантичному рівні серіалу "*Heartstopper*" образ маскулінності формується через взаємодію та репрезентацію соціальних норм, що стосуються чоловіків, їхнього зовнішнього вигляду, поведінки і ролей у суспільстві. Визначення маскулінності в серіалі ґрунтується на розумінні того, як інтерпретуються певні звичні соціальні ролі і як їхня відмова або підсвідоме оскарження може спричинити зміни у сприйнятті себе та інших. У серіалі неодноразово зображаються стереотипи маскулінності, які звичайно асоціюються з такими характеристиками, як сила, агресивність, емоційна стриманість. Проте особливість "*Heartstopper*" полягає в тому, що ці стереотипи часто піддаються перегляду, зокрема через дослідження теми уразливості чоловіків, здатності до емоційних виявів та романтичних почуттів, а також їхньої зовнішності, яка інколи не відповідає традиційним стандартам. Наприклад, у розмовах між героями серіалу, як от між Ніком і Чарлі, акцент робиться на тому, як вони намагаються знайти свою справжню ідентичність в рамках соціальних очікувань.

Одним з яскравих моментів серіалу є сцена, в якій Нік, хоч і є спортивним, фізично потужним хлопцем, що має певний вплив у школі, одночасно стикається з труднощами прийняття власної сексуальності. Так, у діалозі з Чарлі Нік говорить: *«I'm not sure how to be a guy like this»*, що свідчить про його сумніви щодо відповідності до стереотипів маскулінності та впливу цього на його самовідчуття. Цей вислів підкреслює контекст внутрішнього конфлікту, з яким Нік стикається, намагаючись поєднати власні емоційні переживання з традиційними очікуваннями щодо поведінки чоловіка. Тому зображення Ніка як "класичного хлопця" — атлетичного і з певним соціальним статусом, але водночас чутливого і емоційного — змушує аудиторію розглядати стереотипи маскулінності як обмеження, яке він намагається подолати.

Чарлі, з іншого боку, є більш емоційно відкритим персонажем, що часто висловлює свої переживання та сумніви. Його слабкість, що не відповідає класичним уявленням про чоловічу силу, змушує його почуватися неповноцінним у очах тих, хто підтримує традиційні норми маскулінності. В одній зі сцен Чарлі говорить: *«I don't know if I can do this, Nick. I'm not strong like*

you», що свідчить про його сприйняття себе як менш мужнього порівняно з Ніком, через свою тендітну зовнішність і емоційну чутливість.

Тематика зовнішнього вигляду чоловіків у "*Heartstopper*" також підлягає перегляду через призму інклюзивності. У серіалі чітко показано, що чоловіки можуть мати різні варіанти тілесності, від класичних моделей до менших, менш мускулистих або більш тендітних, і це не впливає на їхню цінність чи мужність. У сценах, де Нік і Чарлі обговорюють свої почуття, іноді згадуються елементи їхньої зовнішності, що підтверджує загальне послання серіалу: фізичний вигляд не є основним фактором для визначення мужності.

Важливою складовою семантичної структури є і використання мови як інструменту побудови образу маскулінності. Ключовими є моменти, коли герої намагаються пояснити свої почуття, проте їхні висловлювання часто виходять за рамки традиційного розуміння маскулінності. Наприклад, у діалозі Чарлі з його другом, він висловлюється про те, як важко бути відкритим щодо своєї сексуальності, зокрема в контексті того, як це сприймається іншими людьми: «*I don't want to seem too weak, but I can't help it*». Така самовизначеність Чарлі показує, як він бореться з тиском стереотипів, намагаючись знайти баланс між своєю внутрішньою уразливістю та зовнішніми вимогами.

Таблиця 2.3 демонструє лексичні групи, що використовуються для вираження маскулінності в серіалі *Heartstopper*, зокрема через опис зовнішнього вигляду персонажів. Даний аспект є важливим, оскільки візуальна репрезентація героїв і через мовні одиниці, що супроводжують їхній вигляд, створює певний образ маскулінності, який може бути як стереотипним, так і більш індивідуальним. Лексичні одиниці, що описують фізичні характеристики часто використовуються для підсилення традиційних уявлень про чоловічу силу та енергійність, однак в серіалі можна також помітити і більш м'які чи навіть контекстуально суперечливі вирази, які викликають у глядача певну невизначеність щодо жорстких меж між традиційними та новими моделями маскулінності. Окремо варто зазначити використання таких термінів, які можуть нести подвійне значення, адже в контексті *Heartstopper* на передній план виходить ідея емоційної відкритості та самовираження, що часом не відповідає

класичним уявленням про «міцного» чоловіка. Таким чином, лексичні групи в таблиці демонструють широкий спектр підходів до визначення маскулінності, від традиційних до більш інклюзивних та чуттєвих моделей, що відповідають сучасним соціальним змінам у сприйнятті чоловічого образу.

Таблиця 2.3

Лексичні групи, що характеризують маскулінність у серіалі *Heartstopper* на основі зовнішнього вигляду персонажів

Лексичний рівень	Семантичний рівень
Лексеми, що описують маскулінність, використовуються для формування суспільних стандартів і стереотипів про зовнішній вигляд чоловіків. У серіалі <i>Heartstopper</i> спостерігається використання таких термінів, як "strong", "athletic", "rugged", що асоціюються з традиційною маскулінністю, пов'язаною з фізичною силою, домінуванням і спортивними досягненнями. Наприклад, Нік описується як "найсильніший у команді", що підкреслює його статус "справжнього чоловіка". Такі слова допомагають створити образи, які підкріплюють ідею про маскулінність як фізичну та домінуючу рису чоловіків. Крім того, в серіалі зустрічаються лексеми, що вказують на невідповідність стандартам маскулінності, наприклад, "girly", "fragile", "weak", які акцентують на зовнішньому вигляді персонажів, які не відповідають традиційному уявленню про чоловічність.	На семантичному рівні серіал демонструє трансформацію ідеалів маскулінності, в яких емоційна відкритість, взаємна підтримка і здатність до самовираження стають важливими складовими чоловічої ідентичності. Замість традиційного уявлення про чоловіка, який має бути агресивним і емоційно стриманим, у серіалі зображено персонажів, чия маскулінність формується через емоційну чуйність і взаємну підтримку. Наприклад, Нік, який на початку серіалу сприймається як класичний спортсмен, починає змінювати своє розуміння маскулінності, зізнаючись Чарлі у своїх почуттях, що демонструє нове розуміння чоловічої ідентичності, де важливо бути чесним і відкритим. Чарлі, який є більш чутливим і інтелектуальним, також викликає зміну традиційних уявлень про маскулінність через свої вчинки і взаємодії з іншими. Семантичний рівень серіалу активно демонструє, як маскулінність може бути адаптивною і змінюватися в залежності від соціального контексту та життєвого досвіду персонажів.

Отже, семантичний рівень серіалу «*Heartstopper*» демонструє різноманітність у підходах до зображення маскулінності, що в свою чергу ставить під сумнів традиційні уявлення про те, яким повинен бути чоловік. Через інтерпретацію мовних виразів та візуальних елементів, серіал робить акцент на

тому, що маскулінність може бути гнучкою і багатогранною, адже кожен герой має право на свою інтерпретацію цього образу, не обов'язково відповідну до загальноприйнятих стереотипів.

Висновки до розділу 2

Аналіз вербалізації поняття маскулінності на матеріалі серіалу *Heartstopper* дозволив виділити кілька ключових аспектів, які впливають на відображення маскулінності в англomовному телевізійному дискурсі. У дослідженні акцент зроблено на трьох основних напрямках: соціальні очікування щодо чоловіків, сексуальне насилля стосовно чоловіків та стандарти маскулінності й зовнішнього вигляду.

Вивчення лексичного рівня показало, що соціальні очікування формуються через вживання таких ключових лексем, як *strong, dominant, leader*, які символізують традиційний образ маскулінності. У контрасті з цим, слова *sensitive, fragile, emotional* відображають менш типові уявлення про чоловіків, створюючи простір для критики стереотипів. У серіалі використовується широка палітра лексичних одиниць, які підкреслюють розбіжності між реальними почуттями персонажів і суспільними очікуваннями, що формує складний лексичний образ маскулінності.

На семантичному рівні концепт соціальних очікувань розкривається через конфлікт між внутрішніми переживаннями персонажів та їх прагненням відповідати зовнішнім стереотипам. Наприклад, епізоди, де Нік відчуває тиск через необхідність відповідати образу "ідеального спортсмена", акцентують увагу на таких семантичних домінантах, як *anxiety, doubt, expectations*. Семантичний аналіз показав, що ці елементи є ключовими у формуванні маскулінної ідентичності.

Другий аспект дослідження — сексуальне насилля стосовно чоловіків — демонструє руйнацію традиційного уявлення про чоловічу силу. Лексика на кшталт *victim, harassment, vulnerability* акцентує увагу на тому, що чоловіки

також можуть бути жертвами, попри стереотипи про їхню фізичну домінантність. Семантичний аналіз показав, що такі поняття, як *non-consensual*, *unwanted advances*, підкреслюють важливість переосмислення проблеми сексуального насилля в контексті чоловіків.

Останній напрямок дослідження, що стосується стандартів маскулінності та зовнішнього вигляду, виявив суттєві протиріччя між очікуваннями суспільства та реальним образом чоловіків. Лексичний аналіз показав, що слова *athletic*, *handsome*, *rugged* підсилюють стереотипи про ідеальну зовнішність, тоді як *quirky*, *slim*, *feminine* створюють простір для альтернативних уявлень. На семантичному рівні стандарти маскулінності виявляються у таких домінантах, як *pressure*, *self-acceptance*, *appearance norms*. У серіалі ці аспекти досліджуються через контраст між образами персонажів, таких як Нік і Чарлі, що демонструють різні підходи до формування ідентичності.

Отже, вербалізація поняття маскулінності у серіалі *Heartstopper* охоплює широкий спектр соціальних і культурних аспектів, які відображають проблеми сучасного англomовного суспільства. Аналіз лексико-семантичних засобів показав, що серіал активно використовує мову для критики традиційних уявлень про чоловіків, створюючи нові форми маскулінності, які базуються на емпатії, самоприйнятті та подоланні стереотипів.

РОЗДІЛ 3

ДИСКУРС-АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В КОНТЕКСТІ СЕРІАЛУ "HEARTSTOPPER"

3.0 Вступні зауваження

Розділ присвячено аналізу проблеми соціальної ідентичності в контексті серіалу *Heartstopper*. У центрі уваги знаходиться вербалізація соціальних ролей, взаємозв'язок між стереотипізацією та дестереотипізацією у підлітковому віці, а також процес становлення ідентичності персонажів із акцентом на проблему камінг-ауту. Дослідження базується на дискурс-аналізі, що передбачає виокремлення номінативного, експресивно-оцінного та прагматичного аспектів мовленнєвої реалізації соціальних проблем. Особлива увага приділяється аналізу діалогів, монологів та ключових сцен, які розкривають специфіку соціальної взаємодії героїв, їхню боротьбу зі стереотипами, а також способи, за допомогою яких вони формують власну ідентичність.

У цьому розділі концепт соціальної ідентичності аналізується через категорії соціальних ролей, стереотипів, їхнього подолання та внутрішнього конфлікту персонажів. Окремо розглянуто процеси, які характеризують переживання героїв під час камінг-ауту, включаючи мовленнєві стратегії самопрезентації, прийняття чи відторгнення суспільством та комунікативні труднощі. Основу матеріалу для аналізу становлять ключові сцени серіалу, в яких реалізуються соціальні конфлікти, емоційна динаміка взаємовідносин героїв та їхнє прагнення до прийняття себе й інших. Це дозволяє дослідити, як серіал *Heartstopper* вербалізує сучасні соціальні проблеми через мовний та візуальний контекст, формуючи уявлення про соціальну ідентичність і толерантність у підлітковому середовищі.

3.1 Соціальні ролі та соціальна ідентичність

3.1.1 Номінативний аспект

У контексті серіалу "*Heartstopper*" номінативний аспект аналізу соціальних ролей та соціальної ідентичності набуває особливого значення, адже саме номінація персонажів та їхніх соціальних ролей допомагає розкрити багатшаровість сюжетних ліній і складність міжособистісних стосунків. Номінативні одиниці, що використовуються у серіалі, відображають специфіку конструювання соціальної ідентичності героїв, які перебувають у складному періоді підліткових трансформацій, а також демонструють соціальні стереотипи та тенденції до їх подолання.

Перш за все, важливо звернути увагу на прямі номінації, що характеризують головних персонажів серіалу, зокрема їхні імена, прізвища та соціальні ролі, які вони відіграють у шкільному середовищі. Наприклад, ім'я "*Nick Nelson*" часто асоціюється із традиційною маскулінністю, адже цей персонаж зображений як капітан шкільної команди з регбі, що символізує фізичну силу, упевненість та соціальну домінантність. У свою чергу, ім'я "*Charlie Spring*" відображає його більш тендітну, чутливу натуру, що контрастує із загальноприйнятими уявленнями про маскулінність, виводячи на перший план його емоційну відкритість та інтелектуальну схильність.

Аналіз номінацій також дозволяє виявити використання стереотипів, пов'язаних із гендерними ролями. Наприклад, у діалогах персонажів нерідко зустрічаються такі звернення, як "*weirdo*" (дивак), "*skinny and weak*" (худий і слабкий), які спрямовані на знецінення Чарлі з боку однолітків і підсилюють тиск соціальних норм. Такі номінації відображають негативні аспекти стереотипізації та водночас створюють основу для розвитку конфлікту і його подолання. Як показує сюжетна лінія, саме через протистояння цим стереотипам герої формують нове розуміння своєї ідентичності.

Ключовим елементом номінативного аспекту є також використання маркерів гендерної ідентичності, які часто акцентуються через метафори та епітети. Наприклад, слова "*strong*", "*masculine*" традиційно асоціюються з маскулінністю Ніка, тоді як Чарлі зображується через такі характеристики, як "*sensitive*", "*fragile*". Ці номінації демонструють дихотомію між класичними

уявленнями про чоловічу роль і реальністю, в якій персонажі намагаються розширити межі свого самовизначення.

У серіалі "*Heartstopper*" номінативний аспект також відіграє роль у розкритті соціальних ролей і відносин між персонажами. Наприклад, слова "*friend*", "*partner*", "*teammate*" слугують важливими маркерами їхньої взаємодії, вказуючи на динаміку розвитку стосунків. Особливу увагу привертає номінація "*boyfriend*", яку Чарлі та Нік приймають поступово, долаючи свої сумніви та страхи. Ця номінація стає символом їхнього успішного подолання суспільних бар'єрів і стереотипів.

У номінативному аспекті серіалу "*Heartstopper*" важливу роль відіграють не лише прямі номінації, але й непрямі засоби ідентифікації персонажів, які відображають їхнє місце у соціальній ієрархії та процес самовизначення. Зокрема, мова героїв насичена словами та фразами, які підкреслюють їхню належність до певних соціальних груп або спільнот. Наприклад, номінації "*popular kids*" (популярні діти), "*loser*" (лузер) чи "*outcast*" (вигнанець) служать для категоризації персонажів відповідно до їхнього статусу у шкільному середовищі. Ці номінації не лише відображають актуальні стереотипи, але й підкреслюють психологічний вплив, який соціальні ярлики мають на підлітків.

Особливий інтерес становлять номінації, пов'язані із сексуальною ідентичністю персонажів, такі як "*gay*", "*straight*", "*bisexual*". Вони відіграють ключову роль у сюжетній лінії, адже саме через прийняття або заперечення цих ярликів герої проходять процес формування своєї соціальної ідентичності. Наприклад, Нік стикається з викликом прийняття себе як бісексуальної особистості. У серіалі його боротьба із внутрішніми сумнівами та зовнішніми очікуваннями підкреслюється через такі номінації, як "*confused*" (збентежений), "*normal*" (нормальний), що вказують на складність процесу камінг-ауту.

Важливим аспектом номінацій є також вживання метафоричних та символічних позначень, які додають глибини і багатозначності. Наприклад, у сценах, де герої намагаються описати свої почуття, вони часто використовують слова-метафори на кшталт "*butterflies*" (метелики), "*storm*" (буря) або "*weight*" (тягар). Ці номінації дозволяють краще зрозуміти емоційний стан персонажів,

особливо у контексті їхніх перших романтичних переживань, які є важливою частиною становлення соціальної ідентичності.

У номінативному аспекті також відображається роль соціальних інституцій у формуванні ідентичності. Наприклад, такі номінації, як *"teacher"* (вчитель), *"coach"* (тренер), *"parents"* (батьки), вказують на тих, хто впливає на сприйняття персонажами себе та інших. У серіалі особливу роль відіграє підтримка з боку дорослих, зокрема матері Ніка, яка допомагає йому усвідомити та прийняти свою сексуальну орієнтацію. Її репліки, такі як *"It's okay to be who you are"* (Добре бути таким, яким ти є), стають ключовими у процесі формування позитивної самооцінки Ніка.

Крім того, номінації у *"Heartstopper"* мають важливу функцію у контексті протидії стереотипам. Наприклад, номінація *"rugby player"* (гравець у регбі), яка традиційно асоціюється із маскулінністю, у випадку Ніка піддається переосмисленню, адже він демонструє чутливість і відкритість, які не відповідають стереотипним уявленням про "справжнього чоловіка". Це підкреслює ідею серіалу про необхідність розширення традиційних гендерних ролей.

Номінативний аспект у серіалі також сприяє розкриттю теми дружби та підтримки. Наприклад, такі слова, як *"friend"*, *"buddy"* (товариш), *"mate"*, підкреслюють важливість соціальних зв'язків у житті персонажів. У багатьох сценах серіалу ці номінації використовуються для зміцнення стосунків між героями, створюючи атмосферу підтримки та розуміння, яка допомагає їм долати труднощі. Номінативний аспект у серіалі *"Heartstopper"* є багатограним і функціональним елементом, який дозволяє розкрити глибокі аспекти соціальної ідентичності персонажів. Через використання прямих та непрямих номінацій, метафоричних позначень і символічних категорій серіал досліджує складні питання самоприйняття, соціального тиску та боротьби зі стереотипами. Це робить *"Heartstopper"* не лише популярним художнім твором, але й цінним соціальним документом, що висвітлює актуальні проблеми сучасного суспільства.

Отже, номінативний аспект у серіалі "*Heartstopper*" виступає важливим засобом відображення соціальної ідентичності персонажів і їхньої боротьби за самовизначення у контексті складної соціальної взаємодії. Він дозволяє не лише розкрити внутрішній світ героїв, але й підкреслити значущість прийняття та підтримки у формуванні позитивної ідентичності.

3.1.2 Експресивно-оцінний аспект

Експресивно-оцінний аспект серіалу *Heartstopper* відіграє ключову роль у формуванні соціальних ролей і підкресленні проблем соціальної ідентичності. Він знаходить своє відображення у використанні різноманітних лексичних, фразеологічних і стилістичних засобів, які створюють емоційний фон і сприяють передачі ставлення героїв до себе, оточення та суспільства. Висловлювання персонажів наповнені емоційно забарвленими словами, які висвітлюють як підтримку, так і осуд, пов'язані із соціальними ролями.

Особливе значення у цьому контексті мають позитивні оцінки, що підкреслюють підтримку та прийняття героїв, які шукають свою ідентичність. Наприклад, у діалогах часто використовуються такі слова, як *proud* ("пишаюся"), *brave* ("сміливий"), *amazing* ("дивовижний"), які акцентують увагу на схваленні ідентифікаційних зусиль персонажів. У сценах, де Нік і Чарлі обговорюють свої почуття, позитивні оцінки сприяють створенню атмосфери безпеки та взаєморозуміння. Наприклад:

- "*I'm so proud of you for telling me the truth.*"

- "*You're amazing just the way you are.*"

Такі фрази відіграють важливу роль у формуванні позитивного сприйняття як серед самих персонажів, так і серед глядачів, що сприяє підсиленню емпатії до героїв. Окрім позитивних оцінок, у серіалі широко представлені негативні експресивно-оцінні одиниці, які висвітлюють соціальний тиск і осуд. Вживання таких лексем, як *weird* ("дивний"), *disgusting* ("огидний"), *wrong* ("неправильний"), відображає стереотипне ставлення до персонажів, які не

відповідають традиційним нормам маскулінності або сексуальної орієнтації. Наприклад, сцени, де Чарлі стикається із цькуванням, містять фрази на кшталт:

- *"Why are you so weird?"*
- *"You're not normal."*

Ці висловлювання підкреслюють жорсткість соціальних очікувань і виклики, з якими стикаються персонажі, які виходять за межі традиційних гендерних ролей. Ще одним важливим аспектом є використання емоційно-експресивної лексики для передачі почуттів розгубленості та страху, які супроводжують процес самопізнання та камінг-ауту. Слова на кшталт *scared* ("наляканий"), *confused* ("збентежений"), *worried* ("стурбований") відображають внутрішній стан героїв, таких як Нік, який бореться із прийняттям власної сексуальної орієнтації. Наприклад:

- *"I'm scared of what people will think."*
- *"I feel so confused about everything."*

Ці лексичні одиниці надають глядачам можливість краще зрозуміти емоційний досвід персонажів, поглиблюючи їхню емпатію до героїв. Додатково, експресивно-оцінний аспект реалізується через стилістично забарвлені конструкції, які підкреслюють емоційний контраст між різними сценами. Наприклад, у сценах, де персонажі отримують підтримку від близьких, використовуються теплі, м'які епітети та звернення на кшталт *sweetheart* ("дорогенький"), *love* ("кохання"), що створює атмосферу прийняття. Водночас у сценах конфлікту та несприйняття переважають холодні, різкі вислови, такі як *stop acting like this* ("припини так себе вести"), що акцентує увагу на напруженості.

У серіалі також простежується явище трансформації експресивних оцінок. Наприклад, слова, які спочатку вживалися як негативні, у контексті розвитку сюжету набувають позитивного забарвлення. Слово *different* ("інший") у перших епізодах використовується із відтінком осуду, тоді як у фінальних сценах воно набуває значення унікальності та цінності:

- *"You're different, and that's what makes you special".*

Отже, експресивно-оцінний аспект у серіалі *Heartstopper* відіграє важливу роль у висвітленні процесу формування соціальної ідентичності персонажів. Через позитивні та негативні оцінки, емоційно забарвлену лексику й стилістичні засоби серіал передає весь спектр переживань героїв, що дозволяє глибше розкрити проблематику соціальних ролей і прийняття себе.

3.1.3 Прагматичний аспект

У прагматичному аспекті дискурсу серіалу *Heartstopper* розглядаються соціальні ролі та ідентичності персонажів, зокрема через взаємодію героїв та їхні мовні стратегії, які сприяють реалізації їхніх соціальних функцій. Словесні акти та вирази, які використовують герої серіалу, часто мають на меті зміцнення соціальних зв'язків або ж, навпаки, вираження конфліктів, що виникають через непорозуміння або соціальні бар'єри.

Приміром, у серіалі Нік використовує прагматичні конструкції для виявлення своєї підтримки Чарлі, як, наприклад, фрази на кшталт "*I'm here for you*" або "*I got you*". Це не лише вербальне вираження емоційної підтримки, а й прагматичний акт, який закріплює соціальну роль Ніка як надійного друга. Інші герої, зокрема Чарлі, за допомогою прагматичних висловлювань показують свою вразливість і страх перед відторгненням, зокрема через вирази "*What if they don't accept me?*" або "*What if they find out?*", які підкреслюють напруженість між власною ідентичністю та очікуваннями суспільства.

Засоби прагматики, такі як запитання, прохання, накази чи поради, часто вживаються для досягнення певних результатів, наприклад, підтримки, запевнення або навіть маніпулювання ситуацією. Однак прагматичний аналіз також виявляє контекстуальні та культурні відмінності у сприйнятті ролей, що визначаються соціальними нормами. Герої, прагнучи знайти баланс між власною ідентичністю та соціальними вимогами, часто звертаються до прагматичних стратегій, що дозволяють їм адаптуватися або уникати соціальних санкцій. Завдяки цьому прагматичний аспект мовних стратегій персонажів серіалу

підкреслює важливість комунікації у процесі становлення соціальних ролей та ідентичностей, а також вплив мовленнєвих актів на соціальні взаємодії в контексті підліткової та молодіжної культури, де пріоритетними є емоційні та соціальні зв'язки.

Продовжуючи аналіз прагматичного аспекту соціальних ролей та ідентичності в контексті серіалу *Heartstopper*, важливо зазначити, що прагматика виявляє суттєвий вплив на соціальні структури взаємодії між персонажами. Мовні стратегії, що включають запитання, твердження, порівняння або уточнення, визначають не лише внутрішній розвиток персонажів, але й їхні зовнішні стосунки. Наприклад, у серіалі Нік часто використовує прагматичні фрази для того, щоб підкреслити свою емпатію або змінити ставлення до Чарлі та інших персонажів. Його здатність впливати на соціальні ролі через свої мовні висловлювання дозволяє йому як "лідеру" встановлювати нові соціальні межі, пропонуючи підтримку в моменти, коли Чарлі або інші герої перебувають у ситуаціях соціального конфлікту чи соціальної ізоляції.

Ще одним прикладом є використання прагматичних стратегій для вираження страху або сумнівів. Чарлі, який постійно перебуває під впливом стереотипів і очікувань суспільства, часто ставить питання, щоб отримати підтвердження своєї соціальної ролі в колективі. Його фрази, як "*Do you think I'll fit in?*" або "*What if they judge me?*", не тільки виражають його страхи, а й дозволяють йому отримати соціальне підтвердження або визначити межі своїх можливостей.

Прагматичний аналіз показує, що соціальні ролі в серіалі не є статичними, вони розвиваються через активні мовні стратегії, які допомагають персонажам адаптуватися до соціальних умов, маніпулюючи їхнім сприйняттям через спілкування. Взаємодія між персонажами створює діалог, у якому кожне слово має вагу і впливає на формування соціальної ролі кожного героя. Ця взаємодія та прагматичні стратегії дозволяють персонажам серіалу не лише долати соціальні бар'єри, але й створювати нові соціальні простори, де їхні індивідуальні ідентичності можуть бути прийняті, змінені або закріплені в контексті взаємин. Ці прагматичні елементи підкреслюють важливість мовних актів для соціальної

адаптації та емоційної інтеграції, що відображає сутність розвитку соціальних ролей у підлітковому середовищі та сучасних соціальних дискурсах. Важливо звернути увагу на контекст, в якому відбувається соціальна взаємодія між персонажами, і як їхні мовні стратегії впливають на сприйняття один одного в рамках ширшого соціуму. Прагматичні функції мовлення у серіалі не обмежуються лише повсякденними запитаннями чи розмовами, але охоплюють глибші соціокультурні механізми, що визначають статево-гендерні ролі, а також взаємодію між різними соціальними групами, такими як однокласники, родина, чи інші персонажі. Наприклад, коли Нік і Чарлі взаємодіють, вони використовують мовні акти, які часто прагматично направлені на побудову довіри. Взаємодія між ними заснована на непевності, що вимагає від персонажів постійного уточнення своїх намірів та емоцій. У прагматичному контексті, фрази, які використовуються в таких випадках, мають на меті не лише підтвердити внутрішні переживання персонажів, але й переконати один одного в необхідності відкритості, вразливості і підтримки.

Таблиця 3.1 демонструє багатогранний підхід до вивчення персонажів та їхніх міжособистісних стосунків у контексті сучасних соціальних процесів. Номінативний аспект підкреслює важливість імен, соціальних ролей та маркерів ідентичності, таких як гендерні ярлики чи сексуальна орієнтація, що дозволяє розкрити як соціальні стереотипи, так і боротьбу з ними. Водночас, експресивно-оцінний аспект через емоційно забарвлену лексику та фразеологізми допомагає акцентувати на внутрішньому стані персонажів і їхній емоційній реакції на соціальний тиск, що не лише зміцнює зв'язок між героями, а й підвищує рівень емпатії глядачів. Прагматичний аспект, у свою чергу, демонструє, як мовні стратегії та вербальні акти забезпечують реалізацію соціальних функцій, таких як самовизначення, пошук підтримки і взаєморозуміння між персонажами. Усі три аспекти взаємодіють між собою, що дозволяє глибше зрозуміти процеси формування соціальної ідентичності, що розгортаються в серіалі, та зображені в ньому соціальні реалії, зокрема труднощі підліткового віку, боротьбу з соціальними стереотипами, прийняття себе та інших.

Таблиця 3.1

Соціальні ролі та соціальна ідентичність

Аспект	Пояснення
Номінативний аспект	У контексті серіалу "Heartstopper" номінативний аспект аналізує способи, якими через імена, прізвища та соціальні ролі персонажів розкриваються їхні індивідуальні та соціальні ідентичності. Прямі номінації персонажів, як-от імена "Nick Nelson" і "Charlie Spring", відображають певні соціальні стереотипи, а також процес трансформації їхніх соціальних ролей, пов'язаний із підлітковими переживаннями. Номінативні одиниці, як-от маркери тендерної ідентичності ("strong", "fragile"), та соціальні ярлики ("loser", "popular kids"), формують соціальні ролі та інтерпретації в контексті певних соціальних норм. Акцент на номінаціях, пов'язаних з сексуальною орієнтацією ("gay", "straight", "bisexual"), показує важливість самоідентифікації героїв, особливо у процесі їхнього самоприйняття і боротьби з соціальними стереотипами.
Експресивно-оцінний аспект	Експресивно-оцінний аспект в серіалі "Heartstopper" через використання емоційно забарвлених слів та фраз дає змогу оцінити ставлення героїв до себе і оточення. Позитивні оцінки, як-от "proud" або "amazing", підкреслюють підтримку та прийняття соціальних ролей персонажів, сприяючи формуванню позитивної соціальної ідентичності. У той же час негативні оцінки, як-от "weird", "disgusting", розкривають соціальний тиск, з яким стикаються герої, що не відповідають традиційним тендерним уявленням. Зокрема, такі емоційно насичені висловлювання сприяють розкриттю емоційного стану персонажів під час їхнього самопізнання та камінг-ауту.
Прагматичний аспект	Прагматичний аспект у серіалі "Heartstopper" фокусується на взаємодії між персонажами через мовні стратегії, що використовуються для виконання їхніх соціальних функцій. Лексика, що вживається для визначення ролей героїв, а також ситуації їхніх мовних актів, допомагає виявити, як саме вони здійснюють соціальну ідентифікацію у контексті взаємодії один з одним і з іншими персонажами серіалу. Вирази, які описують соціальні зв'язки, такі як "friend", "teammate" або "boyfriend", позначають етапи розвитку відносин, що допомагає зрозуміти динаміку самовизначення героїв та їхнє місце в соціальній ієрархії.

Отже, прагматичні стратегії в серіалі спрямовані на виклик або зменшення конфліктів. У таких сценах мовні актори часто використовують діалог, щоб заспокоїти ситуацію, зрозуміти почуття і потреби інших персонажів або з'ясувати питання, що викликають невпевненість. Водночас, мовні акти часто виявляють бар'єри, через які персонажі не можуть вільно висловлювати свої думки або емоції через страх бути відкинутими або непонянятими суспільством. Особливо важливим є те, як через прагматичні стратегії герої серіалу викликають на своєму прикладі ідеї щодо соціальних ролей, норм і очікувань. Ці мовні акти допомагають розкрити важливі соціальні теми, такі як сексуальна орієнтація, міжособистісні стосунки та соціальна інтеграція, що є основними в контексті

підліткових переживань. Таким чином, прагматичний аспект у серіалі не лише забезпечує реалістичність і глибину соціальних ролей, але й активно сприяє побудові соціальної ідентичності персонажів.

3.2 Стереотипізація та дестереотипізація відносин у підлітковому віці

3.2.1 Номінативний аспект

У серіалі *Heartstopper* на перший план виходять такі поняття, як "*friends*", "*boyfriend*", "*girlfriend*", а також терміни, пов'язані з сексуальною орієнтацією: "*gay*", "*bisexual*", що надають соціальне значення ідентичності персонажів через цю номінацію. Ці терміни не лише позначають соціальні ролі героїв, але й визначають межі їх взаємодії з іншими персонажами. Важливо, як вибір номінативів допомагає розкривати стереотипи, на прикладі реакцій оточуючих на статеву орієнтацію Ніка та Чарлі, які сприяють конфліктам чи взаєморозумінню між персонажами, підкреслюючи соціальні очікування.

Такі терміни, як "*out*" або "*coming out*", часто використовуються для позначення процесу прийняття або відмови від соціальних стереотипів щодо сексуальної орієнтації, створюючи чітку лінію між тим, що є соціально прийнятним, і тим, що є маргінальним у підлітковому середовищі. Вивчення цих номінативних категорій в контексті серіалу дозволяє зрозуміти, як соціальні ролі впливають на становлення ідентичності, а також як стереотипи можуть бути використані для підтримки або відкидання певних соціальних норм у підлітковому віці.

Номінативні аспекти у *Heartstopper* працюють на формування образів героїв через відображення стереотипів про сексуальність і соціальні ролі, що в кінцевому результаті сприяє формуванню більш глибоких соціальних комунікацій між персонажами та зменшенню або підсиленню цих стереотипів. Номінативний аспект у серіалі *Heartstopper* відіграє важливу роль у формуванні уявлення про соціальні ролі та ідентичність персонажів через вживання

конкретних термінів, що стосуються їхньої сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Вибір таких термінів як "*straight*", "*gay*", "*bisexual*" або "*queer*" не лише позначає статичні категорії, а й визначає соціальні стереотипи та очікування, що існують у суспільстві, а також впливає на формування індивідуальної самоідентифікації.

У серіалі герой Чарлі відкрито ідентифікує себе як "*gay*", що є виразом його відкритості, але водночас викликає певну ізоляцію через існуючі стереотипи в школі та суспільстві. Це показує, як термін "*gay*" може бути і водночас як акт опору, так і джерелом соціального тиску. З іншого боку, Нік, який спочатку не визнає себе як "*bisexual*", намагається вкласти свою сексуальність у більш традиційні терміни, такі як "*straight*". Проте, його сумніви та боротьба з цими ярликами демонструють складність процесу самоідентифікації та важливість зростання та прийняття себе без жорстких обмежень.

Використання таких номінативних термінів в серіалі підкреслює не лише особисті переживання персонажів, а й соціальні механізми, які впливають на те, як ці індивіди сприймають свою сексуальність і гендерну ідентичність у контексті очікувань та норм суспільства. Термін "*coming out*" також часто використовується, позначаючи момент відкриття своєї сексуальної ідентичності перед іншими, що є важливим етапом у житті героїв. Цей термін має значення не лише на індивідуальному рівні, але й культурно, оскільки він відображає соціальну практику прийняття та вираження сексуальності.

Продовжуючи дослідження номінативного аспекту у серіалі *Heartstopper*, важливим є те, як вибір лексичних одиниць формує уявлення про сексуальність, що стає важливим елементом самоідентифікації героїв. У серіалі використовуються різні терміни, що описують сексуальні ідентичності, такі як "*gay*", "*bisexual*", "*non-binary*", що дозволяє глибше зануритися в процеси самоприйняття персонажів і розкриває соціальні ролі, нав'язані культурою.

Окрім звичних термінів, що мають пряме значення, у серіалі використовуються конструкції на кшталт "*coming out*", що стає важливою номінацією, яка символізує перехід від прихованої до публічної ідентичності. Це слово не тільки описує сексуальну орієнтацію, але й виступає символом

боротьби за права, а також викликів, з якими стикаються персонажі при розкритті своїх почуттів та ідентичності. Протягом всього серіалу бачимо, як терміни, пов'язані з сексуальними ідентичностями, використовуються для того, щоб виокремити або, навпаки, знищити соціальні стереотипи, що часто оточують ці категорії.

Один з основних героїв, Чарлі, спочатку переживає труднощі через свою сексуальність і хвилюється, як це вплине на його соціальну позицію. Однак через номінативний аспект, коли йому вдається «вийти з шафи», термін такий як "*gay*" стає не просто позначенням його сексуальної орієнтації, а символом свободи і самоусвідомлення. Такі моменти дозволяють розглядати сексуальність як багатшарову категорію, що включає в себе не тільки соціальні та культурні очікування, але й глибоке внутрішнє сприйняття себе. Завдяки такому підходу до номінації сексуальності, *Heartstopper* стає потужним інструментом у боротьбі з традиційними стереотипами, допомагаючи створити більш інклюзивне та підтримуюче ставлення до різних форм сексуальної ідентичності. У цьому контексті мова стає не лише інструментом опису, але й важливим засобом соціальної трансформації.

Отже, номінативний аспект в *Heartstopper* допомагає не тільки визначити ролі персонажів, а й створити контекст для розуміння соціальних взаємодій і конфліктів, що виникають у зв'язку з гендерними та сексуальними ідентичностями.

3.2.2 Експресивно-оцінний аспект

Вивчення експресивно-оцінного аспекту в контексті стереотипізації та дестереотипізації підліткових відносин у серіалі *Heartstopper* дозволяє дослідити, як саме через мовні конструкції та поведінкові моделі героїв розкриваються соціальні стереотипи і як ці стереотипи піддаються трансформації в процесі розвитку персонажів. Центральним аспектом є те, як серіал використовує вербальні й невербальні засоби для створення або зняття соціальних бар'єрів,

стереотипних уявлень про гендер, сексуальність та міжособистісні стосунки підлітків. Ключовим в цьому контексті є те, як серіал висвітлює процеси дестереотипізації через позитивні образи героїв, які, відходячи від традиційних норм, набувають нових соціальних ролей.

Одним з важливих елементів експресивно-оцінного аспекту є зображення гендерних і сексуальних стереотипів. Наприклад, образи Ніка і Чарлі не лише демонструють класичні стереотипи про гетеронормативні підліткові стосунки, але й змінюють ці стереотипи, відкриваючи нові форми відносин, які не підкоряються традиційним канонам. Це особливо видно через діалоги персонажів, де оцінки своїх емоцій та бажань виявляються без страху бути визнаними "неправильними". Наприклад, Чарлі говорить: *"I've never been in a relationship before... I don't know how to do it"* ("Я ніколи не був у стосунках... я не знаю, як це робити"). Ця репліка підкреслює його невпевненість, яка, однак, не є перешкодою для розвитку здорових, емоційно відкритих стосунків з Ніком, що сприяє зняттю стереотипів щодо підліткової любові.

Серіал активно працює з образами, що репрезентують інші соціальні групи. Зокрема, персонажі, як-от Ел, чия трансгендерна ідентичність є важливою складовою наративу, демонструють процес дестереотипізації, показуючи, що трансгендерні люди можуть бути повноцінними учасниками різних соціальних груп, не піддаючись дискримінації чи стигматизації. *"I'm not going to let people make me feel like I don't belong"* ("Я не дозволю людям змусити мене відчувати, що я не належу") — в цьому вислові Ел підкреслює рішучість і внутрішню силу, що є важливим кроком до руйнування стереотипів навколо трансгендерних осіб. Завдяки таким образам серіал пропагує нові форми включення та визнання різноманітних ідентичностей.

Важливою рисою експресивно-оцінного аспекту є також використання форм мовного звертання та діалогів, які акцентують на індивідуальності персонажів і їхніх внутрішніх переживаннях. Мовні вирази, що часто зустрічаються в серіалі, демонструють не лише емоційну відкритість, але й відсутність традиційних бар'єрів, які створюють певні соціальні стереотипи. Зокрема, Нік, який на початку серіалу не має чіткої ідентичності щодо своєї

сексуальності, говорить: "*I think I might be bisexual. I don't know yet, but I think I am*" ("Я думаю, я можу бути бісексуалом. Я ще не знаю точно, але мені так здається"). Цей відкритий процес самопізнання, що відбувається перед глядачем, є важливою частиною зображення дестереотипізації сексуальних ідентичностей, оскільки герої не змушені вибирати між традиційними категоріями сексуальності, а мають можливість вільно експериментувати і визначати свої бажання.

Серіал також активно працює з викликами стереотипів, які виникають у контексті гомофобії та соціальної ізоляції. Репліки персонажів, які стикаються з цькуванням або неприязню через свою сексуальність, допомагають глядачеві усвідомити проблему гомофобії у підлітковому середовищі. Одним із таких моментів є сцена, коли один із персонажів, ображений через свою сексуальність, каже: "*I'm just tired of being made fun of for being me*" ("Мені просто набридло, що наді мною сміються за те, хто я є"). Це сприймається як відображення реальної проблеми, з якою стикаються багато підлітків, що належать до ЛГБТ+ спільноти.

Отже, експресивно-оцінний аспект у серіалі *Heartstopper* є важливим інструментом, який не лише зображує соціальні стереотипи, але й активно працює на їх руйнування через позитивні образи героїв, які не бояться виражати свої почуття та ідентичність. Використання відкритого мовлення і поведінкових моделей, що відповідають за формування нових соціальних стандартів, допомагає дестереотипізувати відносини в підлітковому віці і сприяє позитивному розвитку соціальної ідентичності у молоді.

3.2.3 Прагматичний аспект

У контексті аналізу соціальних проблем підліткового віку, серіал «*Heartstopper*» демонструє не лише загальні психологічні та соціальні механізми формування ідентичності, а й акцентує увагу на прагматичних аспектах, що впливають на розуміння підлітками таких концептів, як стереотипи та дестереотипізація у взаєминах. Прагматичний аспект у серіалі виражається через

комунікаційні стратегії, які використовуються персонажами для вираження своїх почуттів, переконань і ставлень щодо один одного. Особливо це стосується взаємодії між головними героями — Ніком і Чарлі, а також їхніх стосунків із соціальним оточенням.

Основним інструментом, за допомогою якого серіал зображує прагматичні аспекти взаємин у підлітковому віці, є мовленнєва стратегія, яка сприяє зміні традиційних уявлень про сексуальність, гендер і стереотипи. Наприклад, у багатьох сценах персонажі, зокрема Нік, відмовляються від стандартних гендерних ролей, які часто нав'язуються суспільством. Це видно в його відношенні до Чарлі, де Нік, попри всі суспільні очікування щодо чоловічої поведінки, виражає свою уразливість і емоційну відкритість. Таким чином, серіал ставить під питання традиційні соціальні уявлення про маскуліність і чоловічу силу, підкреслюючи важливість емоційного інтелекту і підтримки в стосунках. Такі стратегії комунікації є ключовими для зміни стереотипів у сучасному суспільстві, оскільки дозволяють підліткам переосмислювати і трансформувати сприйняття соціальних ролей і стосунків. Наприклад, один із важливих моментів у серіалі — це сцена, де Нік, після певних коливань, вирішує відкрито заявити про свої почуття до Чарлі: *"I'm still figuring myself out, but I want to be with you"*. Цей момент демонструє не лише готовність персонажа порушити традиційні межі, а й прагнення до особистісного розвитку та самовираження без обмежень, що накладаються суспільними стереотипами.

Такі мовні акти, як зізнання Ніка, підкріплюються не лише через вербальні конструкції, а й через невербальні сигнали, що є важливими для прагматичного аспекту взаємодії. Вони забезпечують глибше розуміння емоційного стану персонажа та його внутрішньої боротьби з прийняттям себе в контексті зовнішніх соціальних вимог. Також прагматичний аспект стосується ситуацій, коли персонажі серіалу намагаються вийти за межі соціальних стереотипів, формуючи нові форми взаємодії, зокрема через підтримку між друзями. Один із найбільш явних прикладів цього спостерігається в стосунках між Ніком, Чарлі та іншими персонажами серіалу, зокрема через відкриті обговорення питань сексуальності, гендерної ідентичності та впливу соціальних очікувань.

Наприклад, Чарлі відкрито розмовляє зі своїми друзями про стрес і переживання через свою сексуальність і виклики, з якими він стикається у суспільстві, що є яскравим прикладом дестереотипізації підліткових стосунків і демонстрації прагматичного підходу до вирішення внутрішніх і зовнішніх конфліктів.

Прагматичний аспект також пов'язаний із визнанням ролі комунікації як інструменту змін. В серіалі особлива увага приділяється питанням відкритості і взаєморозуміння, що дозволяє персонажам будувати стосунки поза межами традиційних стереотипів, водночас взаємно підтримуючи один одного у складні моменти. У сцені, де Нік намагається зрозуміти свою сексуальну орієнтацію, він звертається до Чарлі з важливим питанням, яке виражає його внутрішній конфлікт: *«I think I might be gay, but I'm not sure. Do you think there's a way to tell?»* (Нік, 1 сезон, 8 серія). Ця фраза виражає не лише непевність і страх Ніка перед власними почуттями, але й мовний акт, через який він намагається знайти підтримку. Запитання *«Do you think there's a way to tell?»* демонструє прагматичний аспект мовлення, де персонаж шукає не тільки інформацію, а й емоційну підтримку від іншого. Це також важлива інтерпретація гендерної ідентичності та її взаємодії з соціальними уявленнями про сексуальність, оскільки Нік самостійно намагається зрозуміти свою ідентичність, проте його запит не є лише інтелектуальним, але й емоційним.

Іншим важливим моментом є репліка Чарлі, яка демонструє підтримку Ніка і свою готовність допомогти: *«It's okay to not know. You don't need to figure everything out right now»*. (Чарлі, 1 сезон, 8 серія). Ця фраза підкреслює важливість емпатії та підтримки у процесі самоусвідомлення. Чарлі використовує прості, але вагомні слова для того, щоб зменшити тиск на Ніка, підтримати його в процесі самовизначення і водночас показати, що час і емоційна підтримка важливіші за швидке розв'язання питань ідентичності.

Ще один важливий момент, де мовний акт має безпосередній вплив на трансформацію соціальних норм, — це сцена, де Нік робить свідоме рішення дійти до кінця у своїх почуттів, незважаючи на соціальні стереотипи, які можуть бути спрямовані проти нього: *«I don't care what anyone thinks. I like you, Charlie. That's all that matters»*. (Нік, 1 сезон, 8 серія). Ці слова Ніка виражають не лише

його емоції, але й важливу прагматичну функцію мовлення — підтвердження і деконструкція існуючих соціальних норм. Мовний акт «*I don't care what anyone thinks*» виконує важливу роль у знятті бар'єрів, які створюються зовнішнім світом. Це твердження є підкріпленням позиції інклюзивності та відкритості у відносинах і в той же час пропонує новий погляд на сексуальність у підлітковому середовищі.

У таблиці 3.2 представлено класифікацію лексичних одиниць, що характеризують різноманітні соціальні взаємодії між персонажами, включаючи як стереотипні, так і дестереотипні уявлення про підліткові стосунки. Зокрема, номінативний аспект фокусується на термінах, що визначають певні ролі та соціальні категорії, в той час як експресивно-оцінний аспект розглядає емоційно забарвлені вирази, що формують ставлення до персонажів або ситуацій. Прагматичний аспект, у свою чергу, підкреслює комунікативні функції та вплив цих висловлювань на аудиторію, адже вони часто сприяють формуванню уявлень про реальність. Аналіз таких аспектів дозволяє глибше зрозуміти, як через мову серіал порушує або руйнує існуючі стереотипи про підліткові стосунки, а також як він викликає у глядачів усвідомлення важливості самоідентифікації та прийняття різноманітності у соціальних взаємодіях.

Таблиця 3.2

Номінативний, експресивно-оцінний та прагматичний аспекти стереотипізації та дестереотипізації підліткових відносин у серіалі *Heartstopper*

Аспект	Опис
Номінативний аспект	У серіалі «Heartstopper» номінативні терміни, такі як "friends", "boyfriend", "girlfriend", а також терміни, пов'язані з сексуальною орієнтацією, як-от "gay", "bisexual", "coming out", відіграють важливу роль у визначенні соціальних ролей персонажів та їхньої взаємодії з оточенням. Ці терміни не лише вказують на сексуальну орієнтацію героїв, але й визначають межі їх соціальних взаємин, що сприяє розвитку або руйнуванню стереотипів. Використання термінів як "gay" або "bisexual" дозволяє вивчити, як мова формує соціальні ролі, а також як ці терміни можуть бути джерелом як соціального тиску, так і актом особистого опору. Так, персонаж Чарлі, який відкрито ідентифікує себе як "gay", стикається з соціальними труднощами, пов'язаними з існуючими стереотипами. Водночас, інший герой, Нік, який спочатку не визнає свою сексуальну орієнтацію як бісексуальну, проходить шлях прийняття своєї ідентичності, що відображає складність процесу самоідентифікації під впливом суспільних очікувань і стереотипів. Важливе значення має також термін "coming out", який в серіалі є символом

	моменту розкриття сексуальної ідентичності, що, в свою чергу, є частиною культурної трансформації в напрямку більшого прийняття сексуальних ідентичностей. Таким чином, номінативний аспект у серіалі «Heartstopper» має вирішальне значення в розумінні, як сексуальні ідентичності формуються через вживання термінів, які відображають соціальні норми та стереотипи, сприяючи зміні соціальних відносин і комунікацій серед підлітків.
Експресивно-оцінний аспект	Аналіз експресивно-оцінного аспекту в серіалі дозволяє виявити, як персонажі через свої мовленнєві висловлювання і поведінку демонструють стереотипи та як ці стереотипи змінюються в процесі розвитку персонажів. Важливим аспектом є зображення тендерних і сексуальних стереотипів, які зазнають трансформації завдяки емоційній відкритості персонажів, відмові від традиційних норм і появі нових форм відносин. Наприклад, репліки Чарлі, який зізнається, що не має досвіду у стосунках, демонструють його невпевненість, але водночас він відкритий до нових форм емоційно здорових стосунків. Образи героїв, таких як Ел, яка є трансгендерною, підкреслюють важливість дестереотипізації через показ того, що трансгендерні особи можуть бути частиною різноманітних соціальних груп, без стигматизації. Вислови на зразок: "Я не дозволю людям змусити мене відчувати, що я не належу", демонструють внутрішню силу і рішучість змінювати соціальні стереотипи, що стосуються трансгендерних осіб. Такі образи активно пропагують прийняття різних ідентичностей і розширення уявлень про соціальні ролі, допомагаючи зменшити вплив традиційних стереотипів.
Прагматичний аспект	Прагматичний аспект серіалу розкриває, як через комунікаційні стратегії та мовленнєві акти персонажів змінюються уявлення про сексуальність, тендер і стереотипи. Особливо важливим є підхід серіалу до тендерних стереотипів, коли персонажі, зокрема Нік, демонструють відмову від традиційних чоловічих ролей. Це видно через його емоційну відкритість та вразливість, що викликає зміну суспільних уявлень про маскуліність і роль емоційної підтримки в стосунках. Окрім того, важливим аспектом прагматичного підходу є процес самопізнання Ніка, який відкрито висловлює свої сумніви щодо своєї сексуальності, що демонструє важливість особистого розвитку та свободи у визначенні сексуальної ідентичності. В серіалі також висвітлюється проблема гомофобії та соціальної ізоляції, коли персонажі стикаються з цькуванням через свою сексуальність. Це сприяє розумінню реальних соціальних проблем, з якими стикаються підлітки, належачи до ЛГБТ+ спільноти, і показує важливість прагматичних змін у ставленні до сексуальних меншин. Через мовленнєві стратегії серіал формує нові соціальні стандарти, що допомагає дестереотипізувати підліткові відносини і створити сприятливі умови для розвитку соціальної ідентичності.

Отже, прагматичний аспект у серіалі «Heartstopper» є важливим елементом, що дозволяє не лише відображати реалії підліткових стосунків, а й демонструвати, як взаємодія через комунікацію може стати рушійною силою дестереотипізації соціальних ролей і норм у підлітковому середовищі.

3.3 Процес становлення ідентичності і проблеми камінг-ауту

3.3.1 Номінативний аспект

У процесі становлення ідентичності у серіалі "*Heartstopper*" номінативний аспект займає важливу роль, адже через мовні засоби формується не лише зовнішня характеристика персонажів, а й їх внутрішня сутність, орієнтована на самоусвідомлення та прийняття власної ідентичності. Важливою частиною цього процесу є камінг-аут, як символ трансформації самосвідомості героїв, і саме в мовному вираженні цього феномена відображаються ключові соціокультурні процеси, пов'язані з визнанням та репрезентацією соціальної ідентичності в сучасному англomовному суспільстві.

Номінативний аспект відображає взаємодію між позначеннями та реальністю, що дозволяє героям серіалу отримати право на власне визначення через те, як вони самі себе ідентифікують. У контексті "*Heartstopper*" це проявляється через використання термінів, що відображають приналежність персонажів до різних соціальних груп: «*gay*», «*bisexual*», «*transgender*». Камінг-аут виявляється не лише як акт особистого визволення, а й як соціальний процес, у якому мовні практики відіграють ключову роль. Наприклад, герой Нік, відкриваючи свою орієнтацію, виявляє важливість правильного самовизначення: «*I think I might be bisexual. I'm not sure, but I think I am*» (серіал, сезон 1, епізод 8). Це висловлювання є не просто номінативним актом, а процесом самоусвідомлення, де Нік не тільки проголошує свою орієнтацію, а й визнає свою невизначеність, що дозволяє йому поступово формувати своє сприйняття себе. Важливим є те, що мовна конструкція не має чіткої та фіксованої форми, що символізує відсутність жорстких соціальних норм щодо сексуальної орієнтації в межах цієї спільноти.

Іншим прикладом є персонаж Чарлі, який переживає труднощі у прийнятті своєї ідентичності через соціальне відторгнення і стереотипні уявлення про маскуліність. У розмові з другом Ніком, Чарлі говорить: «*I feel like I'm never*

going to be able to come out to anyone. People will judge me for being gay» (серіал, сезон 1, епізод 5). Тут номінативний аспект стосується не тільки сексуальної орієнтації Чарлі, але й його страху перед соціальною неприязню, що підсилюється через загальноприйняті стереотипи про роль чоловіків у суспільстві. Чарлі знаходить в собі сили для самовираження через підтримку Ніка, що є важливим кроком на шляху до розширення його ідентичності.

Важливою частиною номінативного аспекту є те, що мова серіалу часто виключає негативні елементи, характерні для традиційних стереотипів щодо ЛГБТ+ спільноти. Персонажі "*Heartstopper*" розмовляють про свої переживання без зайвого драматизму, що підкреслює позитивний, підтримуючий контекст серіалу. Наприклад, коли Нік обговорює свою орієнтацію з батьком, він не стикається з осудом, а з прийняттям: *«I'm proud of you for being honest about who you are»* (серіал, сезон 2, епізод 1). Така реакція батька підкреслює підтримку та визнання його ідентичності, що є важливим елементом у процесі соціального прийняття. Крім того, номінативний аспект також стосується використання термінів, що розширюють розуміння соціальних ролей і орієнтацій, таких як *«queer»*, *«cisgender»*, *«transgender»*. Через ці терміни герої "*Heartstopper*" можуть висловлювати свою приналежність до різних соціальних груп, що допомагає створити більш інклюзивне та різноманітне середовище, в якому особистість не обмежується лише традиційними категоріями.

Однією з головних тем серіалу є прийняття власної сексуальної орієнтації. Протягом першого сезону, Нік бореться з питанням власної ідентичності. У діалозі з Чарлі він висловлює свою невизначеність: *«I don't know what I am, but I know that I feel something for you»* (серіал, сезон 1, епізод 8). Ця фраза є семантично важливою, оскільки вона відображає боротьбу Ніка з власними почуттями та страхом бути оціненим за його орієнтацію. Термін *«I don't know what I am»* показує етап невизначеності, де мова служить відображенням процесу самоусвідомлення. Це не лише мовний жест, а й демонстрація внутрішнього конфлікту, що є характерним для багатьох молодих людей, які вперше стикаються з питанням ідентичності.

Важливим є те, як зміст мови створює реалії, де герої отримують право на визначення себе, без негативної оцінки з боку оточуючих. В серіалі активно використовується лексика, яка передає емоційну складність становлення особистості. Оскільки більшість персонажів переживають етапи самопошуку, їхні висловлювання часто мають не лише емоційне, а й семантичне значення, яке дозволяє глядачеві зрозуміти глибину їхніх переживань. Наприклад, коли Чарлі розповідає Ніку про свої стосунки з Тізом, він використовує наступну фразу: «*It felt like something was wrong with me, like I wasn't the right type of person*» (серіал, сезон 1, епізод 7). Цей вислів відображає глибокий сумнів у власній прийнятності і вказує на емоційну травму, яку переживає Чарлі через соціальні стереотипи, що накладаються на його особистість.

Іншим важливим аспектом є те, як герої серіалу «*Heartstopper*» не лише приймають свою сексуальну орієнтацію, а й прагнуть знайти своє місце в суспільстві через мову. Зокрема, Нік через свою відкритість і готовність визнати свої почуття до Чарлі, стає більш впевненим у собі. У важливій сцені серіалу, коли Нік вирішує визнати свою орієнтацію, він каже: «*I'm bisexual. It's not something I can control, but I need to be honest about it*» (серіал, сезон 2, епізод 1). Тут він підкреслює, що його сексуальна орієнтація не є вибором, а частиною його сутності, тим самим використовуючи мову для формулювання правди про себе. Ця фраза, що включає слова «*honest*» та «*control*», підкреслює важливість самоусвідомлення та відповідальності перед собою і перед іншими, адже відкритість є кроком до більш глибокого розуміння себе та своїх почуттів.

Семантичне значення висловлювань героїв серіалу також відображає динаміку їхніх стосунків, як-от у випадку Чарлі та Ніка, де кожен новий крок у розвитку їхніх стосунків є відображенням процесу самоприйняття і готовності визнати свою орієнтацію. Наприклад, коли Чарлі висловлює свої почуття до Ніка, він каже: «*I like you, Nick, and I don't know how to deal with that*» (серіал, сезон 1, епізод 4). Важливо, що ці слова стають поворотним моментом у розвитку персонажа Чарлі, оскільки вони свідчать про його здатність відкрито визнати свої почуття, незважаючи на страх перед можливими наслідками. Крім того, важливим є й те, як мова у «*Heartstopper*» використовує позитивні конструкції

для створення інклюзивного, прийняттого середовища, де герої можуть бути відкритими щодо своєї сексуальної орієнтації. У сцені, коли Нік відкривається своєму батькові, він отримує підтримку та розуміння: «*It's okay, son. I just want you to be happy*» (серіал, сезон 2, епізод 3). Це семантичне значення фрази підкреслює те, як важливо для молодих людей відчувати підтримку з боку найближчих, адже це є основою для подальшого розвитку ідентичності.

Отже, семантичний аспект мовних виразів у серіалі «*Heartstopper*» є ключовим у розкритті глибини переживань героїв, їхніх пошуків себе та процесу соціального прийняття. Мова стає не лише засобом комунікації, а й інструментом для формулювання ідентичності, створення простору для самовираження, де кожен герой має право визначати себе на власних умовах. Висловлювання персонажів стають не просто описами почуттів, а й важливими кроками на шляху до прийняття себе та іншого в умовах соціальних змін.

3.3.2 Експресивно-оцінний аспект

Експресивно-оцінний аспект соціальної ідентичності, що розкривається в серіалі *Heartstopper*, відображає не лише емоційний досвід героїв, але й широкі соціальні та культурні тенденції, які стосуються самовираження, прийняття себе та інших в контексті ЛГБТ+ спільноти. Серіал, орієнтуючись на підліткову аудиторію, звертається до багатьох важливих тем, серед яких камінг-аут, прийняття себе, стереотипи про маскуліність і гомофобія. Він використовує експресивні засоби для висвітлення цих проблем і для надання персонажам можливості виразити власні почуття, страхи, ідентичність у відносинах.

Процес становлення ідентичності в *Heartstopper* передбачає емоційну трансформацію персонажів, особливо в контексті їх взаємин. Однією з найбільш значущих сцен є момент камінг-ауту Ніка, коли він зізнається самому собі і Чарлі у своїх почуттях. Ця сцена чітко передає експресивний аспект через емоційну напругу та внутрішній конфлікт персонажа, який хвилюється через можливу реакцію оточуючих. Наприклад, після того як Нік визнає свої почуття до Чарлі, він каже: «*I think I'm gay. I think I might be gay*», що демонструє невизначеність і

водночас глибоке бажання прийняти свою ідентичність, незважаючи на страх перед осудом.

Відтак, серіал підкреслює важливість емоційної підтримки серед близьких людей, як це показано через стосунки між Чарлі та Ніком. Романтичні стосунки між ними демонструють гармонію, засновану на взаємній повазі та прийнятті, де експресивні діалоги підкріплюються мовними засобами, що відображають інтимність і довіру. Наприклад, коли Чарлі каже: *“I like you more than anyone else. You’re the best thing that’s ever happened to me”* ця фраза підкреслює важливість емоційної чесності та безпосередності, які є важливими аспектами процесу становлення ідентичності.

Експресивно-оцінні елементи присутні також у взаєминах Чарлі з його друзями, де він отримує підтримку у процесі прийняття себе. Одним із таких моментів є сцена, де він обговорює свої переживання з подругою Тарою: *“It’s just so hard, Tara. I want to be myself, but it’s so difficult”*, що відображає важливість соціального контексту та підтримки з боку інших для молодих людей, які знаходяться в процесі пошуку власної ідентичності. Відзначення важливості самооцінки і самоусвідомлення як ключових аспектів розвитку особистості та відносин між героями є одним із основних наративних інструментів серіалу. Водночас, серіал демонструє, як соціальні стереотипи та норми можуть впливати на процес прийняття ідентичності. Нік, проходячи через усвідомлення своєї сексуальності, бореться з уявленнями про те, що він повинен бути «міцним чоловіком», що є частиною традиційних уявлень про маскуліність. Цей процес боротьби з гендерними стереотипами та пошук власної ідентичності є ключовим аспектом, який серіал висвітлює через експресивні сцени і діалоги.

Серіал також піддає критиці стереотипи, пов'язані з гомофобією. Наприклад, коли один з персонажів намагається звернути увагу на неприязнь до ЛГБТ+ людей, Нік відповідає: *“I don’t care what anyone thinks. This is who I am”*, що є демонстрацією не тільки внутрішнього зміцнення своєї ідентичності, але й відмови від прийняття шкідливих соціальних норм. Ці моменти служать не лише для показу емоційних переживань персонажів, а й для формування нових

стандартів прийняття та інклюзивності, що відповідають потребам сучасного суспільства.

Важливим елементом експресивно-оцінного аспекту є також трансформація відносин між героями на тлі змін у їхній соціальній ідентичності. Взаємини Ніка та Чарлі показують, як важливо для молодих людей мати підтримку і як це допомагає в боротьбі із зовнішніми та внутрішніми бар'єрами. Наприклад, сцена, де Чарлі каже: *“I’m proud of you. You don’t need to hide who you are”* відображає важливість позитивних стосунків для розвитку емоційної стабільності та самоприйняття.

Отже, серіал *Heartstopper* виявляє численні експресивно-оцінні аспекти, пов'язані з процесом становлення соціальної ідентичності молодих людей, особливо в контексті камінг-ауту, прийняття себе і боротьби з соціальними стереотипами. Емоційна глибина та реалізм персонажів, поєднана з позитивною і підтримуючою атмосферою, створюють ефективну платформу для обговорення та осмислення актуальних соціальних проблем у сучасному англомовному суспільстві.

3.3.3 Прагматичний аспект

Прагматичний аспект дискурсу у серіалі *«Heartstopper»* охоплює не тільки соціально-педагогічний, а й культурний контекст, в якому відбувається становлення ідентичності головних героїв, зокрема у контексті проблеми камінг-ауту. Серіал є важливим елементом популярної культури, що впливає на формування ідентичностей серед підлітків, пропонуючи нові погляди на сексуальність, гендерні ролі та стосунки в суспільстві. Використання серіалом особливої мови та соціальних практик є важливим інструментом в підвищенні рівня усвідомлення соціальних проблем, таких як гомофобія, бісексуальність та процес камінг-ауту.

Один із найбільш очевидних прикладів прагматичного аспекту — це взаємодія персонажів, яка виражає емоційний контекст камінг-ауту, як важливого етапу у житті героя. Камінг-аут у серіалі — це не лише особистісний

акт, а й соціальна подія, що має широкий резонанс серед оточення. У першому сезоні, коли Нік намагається зрозуміти свою сексуальну орієнтацію, він переживає не тільки внутрішній конфлікт, а й взаємодію з іншими персонажами, зокрема з Чарлі. Прагматичний аспект камінг-ауту в «*Heartstopper*» полягає в тому, що цей процес значною мірою формується за допомогою соціальних норм і очікувань, які існують у його оточенні.

У серіалі можна помітити такі моменти: "*I think I'm bisexual, but I'm not completely sure. But I just think I might be*" (Нік, 1 сезон, 6 серія). Це цитата, що виразно демонструє прагматичний аспект камінг-ауту, де Нік намагається висловити невизначеність щодо своєї сексуальності в умовах певного соціального контексту, який не завжди надає підтримку або розуміння. У цей момент не йдеться лише про сексуальну орієнтацію як індивідуальний вибір, але й про намагання вписатися в соціальну реальність, де існує певна рольова ідентичність, що пов'язана з певними очікуваннями.

Ще одним важливим моментом є розкриття питання прийняття ідентичності оточенням. У серіалі можна побачити, як персонажі — зокрема друзі Чарлі — висловлюють свою підтримку і прийняття його орієнтації: "*We're not gonna tell anyone, but we're gonna support you, okay?*" (Тарік, 1 сезон, 3 серія). Це висловлювання відображає прагматичний аспект камінг-ауту як соціальної практики, де важливу роль відіграють не лише індивідуальні переконання, а й соціальні контексти та вчинки інших людей, які можуть або підтримати, або спричинити ще більший внутрішній конфлікт у того, хто намагається визначити свою ідентичність.

Привертає увагу також використання серіалом легкого і позитивного підходу до складних соціальних тем. Незважаючи на глибину і серйозність теми, «*Heartstopper*» не створює образу негативного чи драматичного камінг-ауту, а радше зосереджується на моменті підтримки, розуміння та прийняття. Як зазначає герой серіалу: "*It's just a part of growing up. You should be who you are*" (Нік, 1 сезон, 8 серія). Це висловлювання Ніка в контексті серіалу є прагматичним закликком до прийняття себе таким, яким ти є, і вказує на

важливість позитивного підходу до соціальних проблем, пов'язаних із сексуальною орієнтацією.

Прагматичний аспект дискурсу у серіалі також включає те, як соціальні практики та стереотипи щодо гетеронормативності і гендерних ролей можуть бути оскаржені чи підтверджені в контексті камінг-ауту. У сцені, коли Чарлі відкривається своїм друзям, він каже: *"I've always been afraid of being too much, too loud, too obvious"* (Чарлі, 1 сезон, 4 серія). Це визнання внутрішнього конфлікту героя щодо своєї сексуальної ідентичності відображає прагматичні межі, які він відчуває через соціальну стійкість традиційних норм

Таблиця 3.3 демонструє як за допомогою мовних засобів розкриваються складні етапи самопізнання та прийняття своєї сексуальної орієнтації, а також те, як ця тема взаємодіє з соціальними стереотипами, стресовими ситуаціями і внутрішніми конфліктами героїв. Аналіз лексичних одиниць, що використовуються в діалогах, допомагає виокремити важливі моменти, які характеризують емоційний стан персонажів під час камінг-ауту, а також вплив соціального контексту на їхні реакції. Визначення номінативних значень, пов'язаних із сексуальною ідентичністю, показує, як такі поняття, як "gay", "lesbian", "bi", з одного боку, можуть мати нейтральну коннотацію, а з іншого — бути підданими певному соціальному осуду чи стигматизації. Експресивно-оцінні аспекти, зокрема вживання таких лексем, як "coming out", "acceptance", "fear", "shame", допомагають глибше зрозуміти психологічний та емоційний досвід персонажів під час камінг-ауту. Ці мовні характеристики відображають реалії боротьби за самовираження в умовах стигматизації, що підкреслюється контекстом дружніх і родинних стосунків.

Таблиця 3.3

Номінативний та експресивно-оцінний аспекти процесу становлення ідентичності та камінг-ауту у серіалі *"Heartstopper"*

Підпункт	Опис
Номінативний аспект	У процесі становлення ідентичності у серіалі <i>"Heartstopper"</i> номінативний аспект має вагоме значення, оскільки через мовні засоби не лише формуються зовнішні характеристики персонажів, але й відображається їх внутрішня сутність, орієнтована на прийняття власної

	ідентичності. Камінг-аут виступає як центральний момент трансформації самосвідомості героїв, і саме через мову цього феномена відображаються ключові соціокультурні процеси, що стосуються визнання та репрезентації соціальної ідентичності у сучасному англomовному суспільстві. Номінативний аспект проявляється через використання термінів, які визначають належність персонажів до різних соціальних груп, зокрема «gay», «bisexual», «transgender». Це показує не лише особисту трансформацію, а й соціальну взаємодію, де герої мають можливість визначати себе та свою ідентичність через мову. Процес камінг-ауту є не лише особистим актом, але й соціальним процесом, у якому мовні практики займають центральне місце. Наприклад, Нік, визнаючи свою орієнтацію, заявляє: «I think I might be bisexual. I'm not sure, but I think I am» (серіал, сезон 1, епізод 8), що вказує на важливість внутрішнього пошуку і самоусвідомлення, а також відсутність чітких соціальних норм, що обмежують особистість. Інакше, Чарлі, зіштовхуючись з труднощами прийняття своєї ідентичності, висловлює страх бути осудженим через свою орієнтацію: «I feel like I'm never going to be able to come out to anyone. People will judge me for being gay» (серіал, сезон 1, епізод 5). У цьому прикладі номінативний аспект не лише вказує на сексуальну орієнтацію, але й підкреслює стереотипи, що накладаються на маскуліність та впливають на процес самовизначення. Важливою рисою є те, що в серіалі використовуються позитивні мовні конструкції, які знижують негативні стереотипи щодо ЛГБТ+ спільноти. Наприклад, батько Ніка підтримує його вибір: «I'm proud of you for being honest about who you are» (серіал, сезон 2, епізод 1), що символізує прийняття та визнання його ідентичності. Крім того, номінативний аспект у серіалі також охоплює використання термінів, які розширюють розуміння соціальних ролей, таких як «queer», «cisgender», «transgender», що допомагає створити більш інклюзивне середовище, де кожен герой може виражати свою приналежність до різних соціальних груп. Підсумовуючи, мовні вирази серіалу є важливими інструментами формування ідентичності, де кожен герой може визначити себе на власних умовах.
Експресивно-оцінний аспект	Експресивно-оцінний аспект соціальної ідентичності, розкритий у серіалі «Heartstopper», відображає емоційний досвід персонажів та соціокультурні тенденції, які стосуються самовираження, прийняття себе і своїх почуттів, а також взаємин у контексті ЛГБТ+ спільноти. Зокрема, серіал досліджує такі важливі теми, як камінг-аут, боротьба з стереотипами про маскуліність та гомофобія, використовуючи експресивні мовні засоби для передачі емоційного досвіду героїв. Процес становлення ідентичності у серіалі передбачає емоційну трансформацію персонажів, особливо в контексті їхніх взаємин. Однією з найяскравіших сцен є момент камінг-ауту Ніка, коли він зізнається в своїх почуттях до Чарлі: «I think I'm gay. I think I might be gay». Це висловлювання демонструє емоційну невизначеність та глибоке бажання прийняти себе, незважаючи на страх перед суспільною реакцією. Серіал підкреслює важливість емоційної підтримки серед близьких, що демонструється через взаємодію між Ніком і Чарлі. Їх романтичні стосунки побудовані на взаємній довірі, повазі та прийнятті. Наприклад, у діалозі Чарлі з Ніком: «I like you more than anyone else. You're the best thing that's ever happened to me» — ця фраза підкреслює важливість емоційної чесності та безпосередності в процесі становлення ідентичності. Також, серіал ставить акцент на підтримку друзів, як у сцені, де Чарлі ділиться своїми переживаннями з Тарою: «It's just so hard,

	Tara. I want to be myself, but it's so difficult». Водночас, серіал критикує соціальні стереотипи, пов'язані з гомофобією, як у ситуації, коли Нік, відмовляючись від оцінок оточуючих, заявляє: «I don't care what anyone thinks. This is who I am». Це підкреслює важливість внутрішньої сили і готовності боротися з негативними соціальними нормами, тим самим формуючи нові стандарти прийняття і самовираження.
--	---

Отже, прагматичний аспект дискурсу в «*Heartstopper*» підкреслює не лише індивідуальне становлення ідентичності, але й складні соціальні взаємодії, які сприяють формуванню цього процесу. Через цей підхід серіал демонструє важливість підтримки, розуміння і відкритості для змін у соціальному сприйнятті сексуальності, гендеру та любові серед підлітків.

Висновки до розділу 3

Аналіз дискурсу серіалу «*Heartstopper*» дозволяє виокремити кілька ключових аспектів, що стосуються проблеми соціальної ідентичності та її становлення в підлітковому віці. Дискурсивний аналіз соціальних ролей, стереотипів і процесу камінг-ауту в контексті серіалу показав, як мовні засоби й прагматичні стратегії допомагають відобразити складні соціальні й психологічні процеси, з якими стикаються герої. Через детальне вивчення номінативних, експресивно-оцінних і прагматичних аспектів мовлення персонажів серіалу, можна відзначити, як культурні й соціальні норми впливають на формування особистісної ідентичності підлітків у контексті сексуальності та соціальної взаємодії.

У номінативному аспекті серіалу виділяється значна роль термінів та фраз, які пов'язані з ідентичністю персонажів, їх соціальними ролями та орієнтацією. Використання таких термінів, як "*bisexual*", "*gay*", "*straight*", не лише допомагає персонажам чітко визначати свою сексуальну ідентичність, але й відображає складність процесу самовизначення в умовах соціальної невизначеності. Це демонструє важливість точного й відповідального мовного використання для побудови соціальних ролей і формування прийняття чи відторгнення індивідами певних соціальних ідентичностей.

Експресивно-оцінний аспект в серіалі виражає емоційне та моральне ставлення персонажів до їх сексуальної орієнтації та соціальних ролей. Важливими елементами цього аспекту є відкриті вирази підтримки, що характерні для ключових персонажів, таких як Чарлі, Нік і їх оточення, що дає змогу розглядати серіал як платформу для висвітлення процесу прийняття та емоційної підтримки. Разом з тим, мовні засоби, що виражають сумнів або страх перед камінг-аутом, показують складнощі й суперечності, з якими стикаються герої в соціальних взаємодіях.

У прагматичному аспекті серіалу важливим є контекст соціальних взаємодій і відносин між персонажами, де мовні стратегії впливають на становлення соціальних норм і правил. Процес камінг-ауту у серіалі «*Heartstopper*» розглядається не тільки як особистісний, а й як соціальний акт, що має вплив на колективне сприйняття героїв. Через мовні ситуації серіал демонструє, як підтримка або відмова оточення від прийняття певної ідентичності може змінювати емоційний стан персонажів та їхнє ставлення до себе.

Особливу увагу варто звернути на процес становлення ідентичності та проблеми камінг-ауту, які показують важливість внутрішнього прийняття та зовнішньої підтримки в цьому процесі. Як показує серіал, камінг-аут є не лише індивідуальним переживанням, а й актом, що активно взаємодіє з соціальними нормами і ставленням до сексуальної орієнтації в суспільстві. Кожен персонаж проходить через цей процес по-різному, з огляду на свій соціальний контекст і підтримку з боку друзів та близьких.

Отже, дискурс-аналіз серіалу «*Heartstopper*» дає змогу зрозуміти, як соціальні ролі, стереотипи та проблеми камінг-ауту взаємодіють у формуванні ідентичності підлітків у сучасному англomовному суспільстві. Серіал, через свої мовні засоби та соціальну динаміку, виступає важливим інструментом для аналізу соціальних проблем, пов'язаних із сексуальністю, гендером і соціальними взаємодіями.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило здійснити глибокий аналіз вербальної репрезентації соціальних проблем сучасного англomовного суспільства на матеріалі серіалу *"Heartstopper"*. Це дало змогу виокремити основні аспекти формування соціальних образів та ідентичностей в телевізійному дискурсі, що функціонує як потужний інструмент соціальної комунікації і має значний вплив на формування громадської думки. Особливу увагу було приділено репрезентації таких соціальних категорій, як маскулінність, сексуальна орієнтація та соціальні ролі, що відображають сучасні проблеми підліткової та молодіжної аудиторії, зокрема в контексті їх соціальної адаптації та самовираження.

У першому розділі дипломної роботи було проаналізовано теоретичні основи висвітлення проблеми соціальної ідентичності у телевізійному дискурсі. Було з'ясовано, що телевізійний дискурс виступає важливим інструментом для втілення соціокультурних концептів, серед яких значну роль відіграє ідентичність в сучасному суспільстві. Завдяки телевізійному дискурсу формується уявлення про соціальні ролі, які визначають поведінкові стандарти, що відповідають певним соціальним чи культурним стереотипам. Аналіз лексико-семантичного наповнення серіалу дозволив виявити, як елементи мовного використання допомагають підсилити або деформувати ці стереотипи, створюючи образи, що відображають соціальні конструкти.

У другому розділі дипломної роботи було зосереджено увагу на вербалізації поняття маскулінності, що є ключовою темою серіалу *"Heartstopper"*. Аналіз лексичних та семантичних особливостей вербальних репрезентацій маскулінності виявив, що серіал торкається таких тем, як соціальні очікування щодо чоловічої поведінки, стереотипи щодо чоловічої сексуальності, а також питання зовнішнього вигляду і самовираження через вигляд. Виявлено, що серіал демонструє різноманіття підходів до традиційних уявлень про чоловіків, порушуючи табу та дозволяючи глядачеві розглядати маскулінність як багатогранний соціальний конструктив, що може змінюватися в залежності від соціокультурних умов і індивідуальних обставин.

Третій розділ дипломної роботи зосереджено на дискурс-аналізі соціальної ідентичності в контексті серіалу, зокрема на процесах становлення ідентичності у підлітків, що охоплює такі теми, як стереотипізація та дестереотипізація відносин у підлітковому віці, а також проблеми камінг-ауту. Проведений аналіз показав, що серіал "*Heartstopper*" активно працює з соціальними ролями, подаючи різні аспекти соціальної ідентичності через номінативний, експресивно-оцінний і прагматичний аспекти мовних засобів. Зокрема, відображення процесу становлення ідентичності героїв серіалу демонструє складність і багатогранність цих процесів, коли персонажі змушені долати соціальні стереотипи та культурні очікування, щоб прийняти свою справжню ідентичність.

Враховуючи результативність аналізу, можна стверджувати, що серіал "*Heartstopper*" є потужним засобом висвітлення сучасних соціальних проблем, зокрема таких, як маскулінність, сексуальна орієнтація та соціальні ролі, які знаходять своє відображення в мовному та соціальному дискурсі. За допомогою специфічних мовних засобів серіал підкреслює важливість самовираження, толерантності та прийняття, а також демонструє соціальні проблеми, які залишаються актуальними для сучасного суспільства. Аналіз вербальних засобів, що використовуються в серіалі, дозволяє зробити висновок про те, що мова є не тільки відображенням соціальних реалій, а й активним засобом у формуванні цих реалій, відкриваючи нові горизонти для досліджень в області соціальної ідентичності та її репрезентації в сучасному масовому медіа. В третьому розділі дослідження зосереджено увагу на дискурс-аналізі проблеми соціальної ідентичності, зокрема, в контексті серіалу "*Heartstopper*", що дозволило виявити, як різні соціальні ролі та стереотипи розвиваються та змінюються через вербальну репрезентацію образів головних персонажів. Розгляд соціальних ролей у серіалі розкрив важливість лексико-семантичних характеристик та мовних стратегій, що відображають соціальні очікування, а також боротьбу з ними. Зокрема, важливими є лексичні одиниці, що характеризують маскулінність, сексуальність та вікові стереотипи, які можна спостерігати через соціальну взаємодію персонажів. Боротьба героїв із

встановленими соціальними нормами, так само як і їх прагнення до самоідентифікації, є ключовими елементами для розуміння розвитку соціальних концептів у контексті підліткової культури.

Дослідження показало, що серіал "*Heartstopper*" активно сприяє перегляду традиційних норм і стереотипів стосовно маскулінності. Через лексичні одиниці, які належать до поняття маскулінності, автори серіалу намагаються передати зміни у підходах до розуміння чоловічої ідентичності, зокрема через взаємодію персонажів, що змушує аудиторію розглядати маскулінність як більш багатогранне поняття. Позитивне використання лексики на кшталт "*resilient*", "*brave*", "*caring*" вказує на можливість розширення меж класичних гендерних ролей. Водночас негативні стереотипи, пов'язані з вимогами до зовнішнього вигляду або проявами емоцій, демонструють обмеження, які створює суспільство. Це підкреслюється через специфічне використання мовних конструкцій, які характеризують персонажів як тих, хто бореться з зовнішніми вимогами чи переживає труднощі щодо самоідентифікації.

Аналіз процесу становлення ідентичності і проблеми камінг-ауту у серіалі також виявив важливі аспекти у формуванні соціальної ідентичності в молодіжному середовищі. Слова і фрази, що використовуються для вираження конфлікту внутрішнього "я" з очікуваннями зовнішнього світу, відображають глибину внутрішніх переживань героїв. Мовні звороти, такі як "*coming to terms with*", "*being true to oneself*" та "*breaking free*" демонструють не лише психологічну напругу, а й пошук героїв за своєю ідентичністю поза рамками традиційних соціальних норм. Прагнення героїв до самовираження і внутрішнього прийняття себе є важливою частиною їхньої еволюції, що створює в серіалі платформу для розвитку більш гнучких соціальних ролей та норм.

Вивчення вербальної репрезентації соціальних проблем, таких як маскулінність, сексуальність та соціальна ідентичність через призму серіалу "*Heartstopper*" дозволяє зробити висновок, що мовні засоби, що використовуються для зображення соціальних концептів, виконують важливу роль у формуванні громадської думки про ці проблеми. Крізь призму аналізу лексичних одиниць, граматичних структур та семантичних аспектів, серіал дає

нову можливість для сприйняття маскулінності, сексуальності та соціальних ролей, роблячи акцент на їхній змінності та багатогранності.

Отже, проведене дослідження підкреслює, що серіал "*Heartstopper*" не лише відображає реалії сучасного суспільства, а й стає важливим інструментом для переосмислення ідеалів соціальної ідентичності, через яке відбувається трансформація традиційних уявлень про чоловічі й жіночі ролі, сексуальність та роль індивіда в соціумі. Усі ці фактори є необхідними для поглибленого розуміння сучасних соціальних проблем, які формують обличчя англомовних суспільств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації: словники України. Київ: Довіра, 2007. 205 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Академія, 2004. 344 с.
3. Бацевич Ф. С. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи: монографія. Львів: ПАІС, 2005. 264 с.
4. Белова А. Д. Комунікативні стратегії і тактики: проблеми систематики. Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т філол. Київ: Логос, 2004. Вип. 10. С. 11-16.
5. Біланчук С. М. Інтенсифікаційні компоненти телевізійного ток-шоу. Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. Запоріжжя, 2012. № 3. С. 40-44.
6. Бурбело В. Б. Сучасні концепції дискурсу та лінгвопрагматичні засади дискурсології. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер. Іноземна філологія. Київ, 2002. № 32-33. С. 79-84.
7. Буренко Т. М. Когнітивно-прагматичні характеристики мовленнєвого акту вибачення в англomовному дискурсі XVI–XXI століть: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови». Харків, 2008. 20 с.
8. Гетьманець М. Ф. Сучасний словник літератури і журналістики. Харків: Прапор, 2009. 384 с.
9. Гладуш Н. Ф. Основи прагматичної таксономії непрямих мовленнєвих актів. Вісник Сумського державного університету. Суми, 2005. № 5 (77). С. 25-31.
10. Каптюрова О. В. Лінгвокультурні особливості комунікації в жанрі ток-шоу. Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т філол. Київ: Вид-во КНУ ім. Тараса Шевченка, 2014. № 47(1). С. 404-413.
11. Колодько М. К. Семантика англійських компліментарних висловлювань у порівнянні з висловлюваннями похвали. Мовні та концептуальні

картини світу : зб. наук. праць. Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, Ін-т філол. Київ: Вид-во КНУ ім. Тараса Шевченка, 2014. Ч. 2, Вип. 26. С. 84-89.

12. Кость С. С. Семантико-теоретичний аналіз функціонування терміна дискурс. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології», 2010. № 675. С. 121-124.

13. Місягіна І. М. Дискурсивний акт ухильності. Наукові записки Острозької академії. Острог: Видавничий комплекс Острозької Академії, 2012. – Т. II. С. 51-57.

14. Рогатюк А. Є. Непрямі мовленнєві акти як форма реалізації негативної ввічливості у сучасній англійській мові. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія Комунікативна лінгвістика. 2011. № 4. С. 92.

15. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля, 2010. 844 с.

16. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями і проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.

17. Черниш О. А. Принципи організації та структура мас-медійного дискурсу як процесу і результату діяльності мовної особистості у соціокультурному просторі. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія філологічна. Вип. 35. Житомир, 2013. С. 402-405.

18. Човганюк М. М. Сучасний філологічний коментар до поняття «комунікативна стратегія». Наукові записки. Серія «Філологічні науки» (Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя) відп. ред. проф. Г. В. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2014. Кн. 2. С. 269-273.

19. Acanfora F. In altre parole. Dizionario minimo di diversità. Firenze: Effequ, 2021.

20. Allen M. “In a Romantic Way, Not Just a Friend Way!”: Exploring the Developmental Implications of Positive Depictions of Bisexuality in Alice Oseman’s Heartstopper. Journal of Bisexuality, 2022, 1-32.

21. Allison M.C. (Not) Lost in the Margins: Gender and Identity in Graphic Texts. *Mosaic: An Interdisciplinary Critical Journal*, 2014, 47(4), 73-97.
22. Baeli V. La fine è solo l'inizio: giovani lettori tra testi espansi e "neverending stories". In L. Todaro (ed.), *Libri per l'infanzia lettura e processi formativi. Dal tempo dell'oralità al tempo dell'iperconnessione*. Roma: Anicia, 2020.
23. Biemmi I., Leonelli S. *Gabbie di genere. Retaggi sessisti e scelte formative*. Torino: Rosenberg & Sellier, 2016.
24. Biemmi I. *Educazione sessista: stereotipi di genere nei libri delle elementari*. Torino: Rosenberg & Sellier, 2017.
25. Bond B.J., Miller B., Aubrey J.S. Sexual references and consequences for heterosexual lesbian, gay, and bisexual characters on television: A comparison content analysis. *Mass Communication and Society*, 2019, 22(1), 72-95.
26. Burgio G. *Adolescenza e violenza: il bullismo omofobico come formazione alla maschilità*. Milano-Udine: Mimesis, 2012.
27. Burgio G. *Fuori binario. Bisessualità maschile e identità virile*. Milano-Udine: Mimesis, 2021.
28. Campagnaro M. La pluridimensionalità della visual literacy. Albi illustrati e itinerari educativi. In S. Barsotti, L. Cantatore (ed.), *Letteratura per l'infanzia. Forme, temi e simboli del contemporaneo*. Roma: Carocci, 2019.
29. Chafetz J.S. *Handbook of the Sociology of Gender*. Jerman: Springer Science+Business Media, 2006.
30. Cometa M. Letteratura e arti figurative: un catalogo. *Contemporanea*, 2005, 3, 15-29.
31. Cirebon: Universitas Swadaya Gunung Jati, 2019. Hasan B. Gender dan Keadilan. *Jurnal Signal*, 7(1), Januari – Juni 2019.
32. Dallacqua A.K. Exploring the Connection between Graphic Novel and Film. *The English Journal*, 2012, 102(2), 64-70.
33. De Leo M. *Queer. Storia culturale della comunità LGBT+*. Torino: Einaudi, 2021.
34. Di Bari C. *Pedagogia dei media*. In A. Mariani, F. Cambi, M. Giosi, D. Sarsini (eds.), *Pedagogia generale. Identità, percorsi, funzione*. Roma: Carocci, 2017.

35. Gasparri L. *Diventare uomini. Relazioni maschili senza oppressioni*. Cagli: Settenove, 2020.
36. Heilman B., Barker G., Harrison A. *The man box: a study on being a young man in the US, UK and Mexico*. Washington (DC) and London: Promundo - US and Unilever, 2017.
37. Hughes J.M., King A., Perkins P., Fuke V. Adolescents and “Autographics”: Reading and Writing Coming-of-Age Graphic Novels. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 2011, 54(8), 601-612.
38. Jacqueline G. Self-disclosure Individu Androgini Melalui Instagram Sebagai Media Eksistensi Diri. *Jurnal Studi Komunikasi*, 2019, 3(2). DOI: 10.25139/jsk.3i2.1497.
39. Kedley K.A., Spiering J. Using LGBTQ graphic novels to dispel myths about gender and sexuality in ELA classrooms. *The English Journal*, 2017, 107(1), 54-60.
40. Klomsten A.T., Marsh H.W., Skaalvik E.M. Adolescents’ Perceptions of Masculine and Feminine Values in Sport and Physical Education: A Study of Gender Differences. *Sex Roles*, 2005, 52, 625-636.
41. Meyer M.D.E. Representing bisexuality on television: The case for intersectional Hybrids. *Journal of Bisexuality*, 2010, 10(4), 366-387.
42. Moleong L.J. *Metode Penelitian Masyarakat*. PT. Gramedia. Jakarta: Lexy, 2005.
43. Negri M. Trent’anni di illustrazione in Italia (1987-2017). Note erranti su artisti, libri, linee di tendenza, tecniche espressive. In S. Barsotti, L. Cantatore (ed.), *Letteratura per l’infanzia. Forme, temi e simboli del contemporaneo*. Roma: Carocci, 2019.
44. Oseman A. *Solitaire*. London: HarperCollins, 2014 (Italian translation: *Senza nuvole*. Roma: Newton Compton, 2015).
45. Oseman A. *Heartstopper*, vol. 1. London: Hachette Children’s Group, 2019a (Italian translation: *Heartstopper*, vol. 1. Milano: Mondadori, 2020a).
46. Oseman A. *Heartstopper*, vol. 2. London: Hodder Children’s Books, 2019b (Italian translation: *Heartstopper*, vol. 2. Milano: Mondadori, 2020b).

47. Oseman A. *Heartstopper*, vol. 3. London: Hachette Children's Group, 2020 (Italian translation: *Heartstopper*, vol. 3. Milano: Mondadori, 2021a).
48. Oseman A. *Heartstopper*, vol. IV. London: Hachette Children's Group, 2021 (Italian translation: *Heartstopper*, vol. 4. Milano: Mondadori, 2021b).
49. Perdana D.D. Stereotip Gender dalam Film *Anna Karenina*. *Interaksi: Jurnal Ilmu Komunikasi*, 2014, 3(2), 123-130. Semarang: Universitas Diponegoro. DOI: <https://doi.org/10.14710/interaksi.3.2.123-130>.
50. Poedjianto S.A. Representasi Maskulinitas Laki-Laki Infertil dalam Film *Test Pack Karya Ninit Yunita*. Tesis Magister Media dan Komunikasi Universitas Airlangga, 2014.
51. Prati G., Pietrantonio L., Buccoliero E., Maggi M. *Il bullismo omofobico. Manuale teorico-pratico per insegnanti e operatori*. Milano: FrancoAngeli, 2010.
52. Reichert M.C. *How to Raise a Boy: The Power of Connection to Build Good Men*. New York (NY): TarcherPerigee, 2019 (Italian translation: *Quello che non abbiamo ancora capito dai maschi. Guida per crescere giovani uomini nel mondo di oggi*. Milano: Urrà Feltrinelli, 2020).
53. Rizzarelli M. *Amore e guerra. Percorsi intermediali tra letteratura e cinema*. Lentini: Due-tredue, 2019.
54. Rodríguez J.M. Queer politics, bisexual erasure: Sexuality at the nexus of race, gender, and statistics. *Lambda Nordica*, 2018, 21(1-2), 169-182.
55. Rudin S. The Genre of the Middle Grade Graphic Problem Novel. *New Review of Children's Literature and Librarianship*, 2022, 28(1-2), 86-105.
56. Ruspini E. (ed.) *Uomini e corpi. Una riflessione sui rivestimenti della mascolinità*. Milano: FrancoAngeli, 2009.
57. Schwarz G. Expanding Literacies through Graphic Novels. *The English Journal*, 2006, 95(6), 58-64.
58. Silva R. Il libro è in onda. In S. Blezza Picherle (ed.), *Raccontare ancora. La scrittura e l'editoria per ragazzi*. Milano: Vita e Pensiero, 2007.
59. Sari D.A.Y. Representasi Perlawanan Stereotip Gender melalui Media Sosial Instagram (Analisis Wacana Kritis pada Konten Akun Instagram @joviadhiguna). *Skripsi Ilmu Komunikasi Universitas Sriwijaya*, 2020.

60. Todaro L. Segnali e tendenze di cambiamento nella recente letteratura Young Adults. In S. Barsotti, L. Cantatore (ed.), *Letteratura per l'infanzia. Forme, temi e simboli del contemporaneo*. Roma: Carocci, 2019.

Рисунок А.1 Постер серіалу "Heartstopper"